Ἔτος Γ' 1886 — Ἐν Ἀθήναις 9 Μαρτίου — Ἀριθ. 106

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ
Προπληρωτέα
ΑΘΗΝΑΙΣ
Ἐν Ἑλλάδι . . . . . Δρ. 10
Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ . . . Φρ. χρ. 12

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΦΥΛΛΟΝ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ «ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ»
Ἐν ὁδῷ Μούσων ἀριθ. 6.

Ἕκαστον φύλλον τιμᾶται λεπτῶν 20.

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Ἄσμενοι ἀγγέλλομεν τοῖς ἀναγνώσταις ἡμῶν τὴν προσεχῆ δημοσίευσιν πολυτίμου διατριβῆς «ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ ΤΗΣ ΧΙΟΥ» ἐν ἔτει 1822, ἣν κατέλιπεν ἀδημοσίευτον ὁ ἀοίδιμος Ἀνδρέας Ζ. Μάμουκας, εὐμενῶς δωρηθεῖσαν ἡμῖν ὑπὸ τῆς σεβαστῆς αὐτοῦ οἰκογενείας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡμερολόγιον.
Ἐπὶ τῶν ἐνεστώτων.
Ὁ ἑνενηκοντούτης Αὐτοκράτωρ.
Ἔργα καὶ ἡμέραι.
Τὰ νέα ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως εὑρήματα (συνέχεια καὶ τέλος).
Ἡ κατὰ τῶν Μελάμπων ἐκστρατεία τῶν Τούρκων (περὶ τὸ Μεσονύκτιον τοῦ Πάσχα τοῦ 1822) (συνέχεια καὶ τέλος).
Ἀνέκδοτα, Μῦθοι, Παροιμίαι, συλλεγέντες ὑπὸ Φωτίου Χρυσανθοπούλου (Φωτάκου) πρώτου ὑπασπιστοῦ τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη (τὸ πρῶτον ἤδη ἐκδιδόμενα).
Βίου δδύναι (Ἐντυπώσεις).
Οἱ κωμῆται.
Δόξα καὶ Ἔρως (Μυθιστόρημα).
Περὶ τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ λαλουμένης Ἑλληνικῆς γλώσσης (συνέχεια καὶ τέλος).
Φιλολογικά.
Βιβλιογραφία.
Ἀπαντήσεις ἄνευ ἐρωτήσεων (Νέον πυροβόλον.—Ὁ χειρόμαντις Δεβρόλ)
Πνευματικαὶ ἀσκήσεις.—Λύσεις.—Αὗται.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ. Τῶν ἐν Σεβαστείᾳ τεσσαράκοντα μαρτύρων ἀθλησάντων τῷ 320 ἐπὶ τῆς Βασιλείας Λικινίου.

ΙΣΤΟΡΙΑ. 1821. Ἐν Κωνσταντινουπόλει κρατοῦνται οἱ ἑπτὰ Ἕλληνες ἀρχιερεῖς. [Οἱ κρατηθέντες ἦσαν οἱ ἑξῆς: ὁ Ἐφέσου Διονύσιος, ὁ Δέρκων Γρηγόριος, ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος, ὁ Θεσσαλονίκης Ἰωσήφ, ὁ Τυρνόβου Ἰωαννίκιος, ὁ Ἀδριανουπόλεως Δωρόθεος ὁ καὶ Πρώϊος καὶ ὁ Ἀγχιάλου Εὐγένιος ἅπαντες ἀπαγχονισθέντες μετὰ ταῦτα].

ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΝΕΣΤΩΤΩΝ

Καθ' ὃ διάστημα ὁ συνηνωμένος στόλος ἐπεδείκνυε πρὸς τοὺς Κρῆτας, τοὺς γνησιωτάτους τούτους ἀντιπροσώπους τῆς εὐγενοῦς ἑλληνικῆς φυλῆς, τὰς διαστάσεις τῶν τηλεβόλων του, φαίνεται ὅτι πολλὰ ἄλλα καὶ σοβαρώτερα τῆς ἐπικυρώσεως τῆς Σερβοβουλγαρικῆς συνθήκης ἐπετεύχθησαν· ἡ συναλλαγὴ ἐθριάμβευσε· πώποτε ἴσως τὸ *δοῦναι καὶ λαβεῖν* δὲν ἀνυψώθη τόσον ἀσυστόλως εἰς πολιτικὸν δόγμα. Ἀφοῦ δὲ οὕτω τὸ στάδιον τῶν συμφεροντολογικῶν συνεννοήσεων ἔληξεν, ἐξῆλθεν εἰς τὸ φῶς ἐκ τοῦ σκότους τῆς πολιτικῆς συναλλαγῆς ἡ νεωτάτη, ἴσως ἡ τελευταία, ἐκδήλωσις τῆς Ἀγγλογερμανικῆς ἢ μὴ Εὐρωπαϊκῆς κατὰ τῆς Ἑλλάδος δυσμενείας.

«Ἂν ἡ Ἑλλὰς ἐπιμένῃ θέλουσα νὰ πολεμήσῃ, ἡ Εὐρώπη τέλος πάντων τὴν ἀφίνει ἐλευθέραν νὰ πράξῃ ὅ,τι θελήσῃ, καὶ νὰ ὑποστῇ καὶ τὰς συνεπείας τῆς διαγωγῆς της.»

Εὐνόητος δὲ εἶνε ὁ λόγος, δι' ὃν τὸ ἄνω δόγμα δὲν διετυπώθη πρότερον. Ὁ Τουρκικὸς στρατὸς ἕνεκα τῆς ἐκκρεμότητος τοῦ ζητήματος τοῦ Αἵμου δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ διατεθῇ ἅπας κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ὁ Τουρκικὸς στόλος οὐδ' ἓν πλοῖον πλεύσιμον ἠρίθμει, ἡ διακανονιστικὴ τῶν Ἀφγανικῶν ὁρίων ἐπιτροπὴ ἐξηκολούθει ἐργαζομένη, ἡ Εὐρωπαϊκὴ εἰρήνη δὲν ἦτο ἐξησφαλισμένη, καὶ ἡ ἐπὶ τῆς ἐρατεινῆς Κρήτης ἀγγλικὴ ἐπιρροὴ δὲν εἶχε προχωρήσει οὐδὲ κατὰ ἓν βῆμα. Ἤδη ἅπασα ἡ Τουρκικὴ δύναμις συνεκεντρώθη εἰς τὰ Ἑλληνικὰ σύνορα, ἡ κλασικὴ Γερμανία ἐφιλοδώρησε πρὸς τὴν Τουρκίαν ἱκανὸν ἀριθμὸν τορπιλλοφόρων καὶ καταδρομικῶν, μετὰ ναυτῶν καὶ ἀξιωματικῶν, πυρίτιδος καὶ σφαιρῶν, ἀνθράκων καὶ τροφῶν, ἴσως καὶ χρημάτων... Τὸ πολυθρύλητον Πεντζὲβ κατέλαβον ἄνευ τινὸς διαμαρτυρίας οἱ Ῥῶσοι, πᾶσαι αἱ δυναταὶ προφυλάξεις πρὸς μὴ διαταραξιν τῆς ποθητῆς εἰρήνης φαίνεται ὅτι ἐλήφθησαν, τέλος δέ, ὡς ἄδεται, ὁ Ἀγγλικὸς στόλος ἐξελέξατο τὴν Σούδαν ὡς τὸν χρησιμώτατον τῶν Ἀγγλικῶν λιμένων.

...Ἐν τούτοις οἱ μικροὶ Ἕλληνες ἐξακολουθοῦσι νὰ πιστεύωσιν ὅτι παρορῶνται αἱ φυσικαὶ αὐτῶν δυνάμεις. Ἴσως δὲν θὰ χρειασθῇ μόνον μία ἁπλῆ μετάθεσις τόνου ὅπως μετατρέψωσιν οἱ εὐγενεῖς προστάται ἡμῶν τὴν Σούδαν εἰς Σουδάν.

Ἡ Ἑλλὰς θὰ πολεμήσῃ εἴτε δὲ νικήσῃ εἴτε νικηθῇ, ἡ γηραιὰ Εὐρώπη δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ σταθῇ *ἐπὶ ποδὸς εἰρήνης(!)*

Παρασκευή, 7 Μαρτίου 1886.

Ο ΕΝΕΝΗΚΟΝΤΟΥΤΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ

Αὔριον συμπληροῖ τὸ ἑνενηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας *Γουλιέλμος*, ὁ συνάδελφός ἐν μακροβιότητι καὶ φιλειρηνικοῖς φρονήμασι πρὸς τὴν γηραιὰν Βικτωρίαν. Ἐκ τῶν κατ' αὐτὰς δὲ ἐπὶ τοῖς ἐπισήμοις τούτοις γενεθλίοις δημοσιευομένων πληροφοριῶν περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἔξεών του κρίνομεν οὐχὶ ἄπο σκοποῦ νὰ παραθέσωμεν χάριν τῶν ἀναγνωστῶν ἡμῶν τὰ ὀλίγα ταῦτα.

*

Ὁ Αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος καίτοι ὑπέργηρως ὢν ἐξακολουθεῖ ἔτι ἐργαζόμενος, ἀλλ' ἀπό τινων ἐτῶν ἐφαρμόζει ὡρισμένον πρόγραμμα ἐργασίας δι' ἁπάσας τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς καὶ σχεδὸν οὐδέποτε παρεκκλίνει τῆς τακτικῆς ταύτης διαίτης.

Τὴν ἑβδόμην καὶ ἡμίσειαν τῆς πρωΐας ἐγείρεται τῆς κλίνης, ἀμέσως φορεῖ τὴν ἐνδυμασίαν τῆς ἡμέρας παρορῶν οἰκιακὰς ἐσθῆτας. Ἐνῷ δὲ πίνει τὸν καφέν του βουτῶν ἐν αὐτῷ εἴδός τι διπύρων, γίνονται δεκτοὶ εἰς ἀκρόασιν οἱ ἰατρικοὶ σύμβουλοι αὐτοῦ von Lauer καὶ Lenthold. Ἡ ἀκρόασις αὕτη διαρκεῖ δύο περίπου λεπτά, ἀνευ εἰδικὸς λόγος ἀπαιτῇ τὴν περαιτέρω περιουσίαν των. Μετὰ τὸ πρόγευμα τοῦτο, πολλάκις δὲ καὶ κατ' αὐτό, ἀναγινώσκει τὰς ἐπιστολάς του, ἃς ἀνοίγει ὁ υἱός, καὶ τὰς ἐφημερίδας ἢ μᾶλλον τεμάχια κεκομμένα ἐφημερίδων ἐπὶ τούτῳ συνειλεγμένα καὶ ἐπὶ μεγάλων φύλλων χάρτου προσκεκολλημένα. Τὴν ἑνάτην δέχεται εἰς ἀκρόασιν τοὺς πρώτους ἐπισκέπτας του. Καθ' ὡρισμένας δὲ ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος παρουσιάζονται εἰς τὸν Αὐτοκράτορα διάφοροι ὑπάλληλοι. Τὴν δὲ δωδεκάτην εἶναι δεκταὶ αἱ στρατιωτικαὶ ἀρχαὶ καὶ ἀπὸ τῆς μιᾶς μέχρι τῶν δύο καὶ ὀλίγον τι περισσότερον ἀξιοῦνται ἀκροάσεως οἱ παρατυχόντες ἐπισκέπται. Τὸ ἀπόγευμα ὅταν ἦναι εὐδία, ὁ Αὐτοκράτωρ ἐν συνοδείᾳ ἑνὸς ὑπασπιστοῦ ποιεῖται περίπατον ἔφιππος ἐπὶ μίαν ὥραν περίπου καὶ ἐπιστρέφει κατὰ τὰς τρεῖς ὑπότας. Ὁ ὑφυπουργὸς Κόμης *Ἑρβέρτος Βισμαρκ* γίνεται δεκτὸς εἰς ἀκρόασιν. Γεῦμα παρατίθεται ἀπὸ τῶν τεσσάρων μέχρι τῶν πέντε, καθ' ἃς συνήθως συγγευματίζουσιν ὁ Αὐτοκράτωρ καὶ Αὐτοκράτειρα. Μετὰ τὸ γεῦμα ὁ Αὐτοκράτωρ ἐπιστρέφει εἰς τὸ γραφεῖόν του καὶ ἀρχίζει ἐργασίαν, ἀλλὰ τότε τὸ φορτίον τῶν ἑνενήκοντα ἐτῶν καθίσταται ἐπαισθητὸν καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἐγκαταλείπεται ἡ ἐργασία· οὐχ ἧττον ἡ Α. Μ. δὲν ἐννοεῖ νὰ ἀκούσῃ τι περὶ τακτικῆς ἀναπαύσεως μεσημερινῆς. Κατὰ τὰς ἓξ εἷς τῶν ἰατρῶν παρουσιάζεται ἐκ νέου ἵνα ἴδῃ μὴ ὁ σεπτὸς πελάτης του αἰσθάνηται ἀδιαθεσίαν τινά. Ἡ ἐπίλοιπος ὥρα εἶναι προσδιωρισμένη δι' εὐαρέστους στωμυλίας καὶ κατὰ τὰς ὀκτὼ μέ-

ταβαίνει τακτικώτατα ἐφ' ἁμάξης εἰς τὸ θέατρον, ὅπου μένει ἐπὶ μίαν ὥραν καὶ ἡμίσειαν περίπου. Ἐκεῖθεν δὲ ἐπανέρχεται εἰς τὰ ἀνάκτορα ἵνα λάβῃ μέρος εἰς τὸ τέτον, ὅπερ παρατίθεται ἀπάσῃ τῇ αὐτοκρατορικῇ οἰκογενείᾳ. Αὕτη δὲ εἶναι ἡ τελευταία του ἐργασία. Ἐξαιρέσεις ἡ διακοπαὶ τῆς τακτικῆς ταύτης συμβαίνουσι κατὰ τὰς ἐπισήμους τελετὰς τῆς Αὐλῆς ἢ κατὰ τὴν διαμονὴν διακεκριμένου τινὸς ἐπισκέπτου.

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

Ἰδοὺ ὅτι ἦλθε τέλος πάντων καὶ ὁ Μάρτιος, ὁ μὴν τοῦ πολέμου καὶ τῆς ἀναβλαστήσεως τῶν εὐγενῶν πόθων, καθ' ὃν ὁ Ἕλλην, ὁ τὴν ἐπίδρασιν τῆς φύσεως εἴπερ τις καὶ ἄλλος αἰσθανόμενος, ἐξέρχεται τοῦ στενοῦ κύκλου τῶν οἰκογενειακῶν ἰδεῶν, μεταρσιοῦται, καὶ ἀτενίζων μακρὰν εἰς τὸν εὐρὺν καὶ διαυγῆ ὁρίζοντα, νομίζει ὅτι διακρίνει μέσῳ τῶν ἱπτάμενων λευκῶν νεφυδρίων τὰ ὄνειρα τοῦ ἐθνικοῦ μεγαλείου.

Καὶ ἐνῷ αἱ Ἑλληνίδες παρθένοι *σπέρνουσι τὸν βασιλικὸν* ᾄδουσαι

«Βασιλικὸς μοῦ μύρισε, ἡ ἀγάπη μου διαβαίνει
ἀφῆστέ με νὰ τὸν ἰδῶ, γιατ' ἡ ψυχή μου βγαίνει»

ἐνῷ τὰ *Ἐλληνόπουλα* παρακολουθοῦντα τὴν πτῆσιν τῶν *ταξιδιάρικων χελιδονῶν* ᾄδουσι

«Χελιδόνι μου γοργό,
πούρθες-ἔπ' τὴν ἔρημο,
τί καλὰ μᾶς ἔφερες . . .»

οἱ *λεβέντες*, τοὺς ὁποίους οὐδέποτε ἔπαυσε γεννῶσα ἡ Ἑλληνὶς γῆ,

«Βγαίνουνε 'ς τὰ 'ψηλὰ βουνά, ψηλὰ 'ς τὰ κορφοβούνια
τροχᾶνε τὰ λαμπρὰ σπαθιά, πλένουνε τὰ ντουφέκια
τσελίκι βάζουν 'ς τὴν καρδιὰ καὶ σίδερο 'ς τὰ πόδια...»

Ἐὰν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν τὰ ἀλλεπάλληλα πολεμικὰ συμβούλια, τὰς ἀφικνουμένας καὶ παραγγελλομένας νέας στρατιωτικὰς προμηθείας καὶ ἄλλας τινὰς ἀφορώσας, πείθεται ὅτι κάτι γενναῖον σκέπτονται νὰ πράξωσιν οἱ ἄρχοντες ἡμῶν. Καὶ τὸ δημόσιον δὲ πολεμικὸν φρόνημα, ἂν δὲν διατηρῆται ἀκμαῖον, ὡς ἐν ἀρχῇ, δὲν ἀπεβλέφθη τέλεον, μεθ' ὅλας τὰς προσπαθείας *πατριωτῶν* τινων. Λίαν δὲ ἀξιεπαίνως καὶ ὁ *Ἐθνικὸς Δεσμὸς* ἐν τῇ τελευταίᾳ αὐτοῦ συνεδριάσει, καθ' ἣν ἡγόρευσαν οἱ κ. Π. Κορωναῖος, Γ. Μελισσουργός, Γ. Φιλάρετος, Ἀ. Διομήδης καὶ Κ. Κουμουνδοῦρος, ἀπεφήνατο ὅτι πρὸ παντὸς δέον νὰ ἐξεγερθῇ ὁ χαλαρωθεὶς ἤδη ἐνθουσιασμὸς τοῦ πλήθους, ἤδη μάλιστα, ὅτε τὸ σημεῖον τῆς ἐνεργείας ἔφθασεν.

Ἐν ταῖς ρουμανικαῖς ἐφημερίσι διατυμπανίζεται ὅτι πολυάριθμοι αἰτήσεις πρὸς ἀπόκτησιν τῆς ἑλληνικῆς ἰθαγενείας ὑποβάλλονται ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ ἰδίως Ἠπειρωτῶν. Ἐπὶ τῇ προτάσει δὲ Ῥουμάνου πολιτευτοῦ, οὗτινος ἀηδιάζει τις νὰ ἀναμνησθῇ τὸ δυσπρόφερτον ὄνομα, ὅπως μὴ παρέχηται εὐχερῶς ἡ ἰθαγένεια τοῖς Ἕλλησιν, ὁ Βρατιάνος εἶπε τὰ ἑξῆς ἀξιοσημείωτα:

«Ὑπῆρξεν ἐποχήν, καθ' ἣν οἱ Ῥουμάνοι πάντες ἐφιλοτιμοῦντο νὰ λέγωνται Ἕλληνες, ἤδη ἦλθεν ἡ σειρὰ τῶν Ἑλλήνων θεωρούντων τιμὴν αὐτῶν νὰ γίνωνται Ῥουμάνοι..» ἡ δὲ Βουλὴ παταγωδῶς ἐπεκρότησεν εἰς τοὺς λόγους τοῦ πρωθυπουργοῦ.

Καὶ περὶ μὲν τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες χάριν συμφερόντων τινῶν πετῶσι τὸν εὐγενέστατον τῶν ἐπὶ γῆς τίτλων ἀπαξιοῦμεν νὰ γράψωμέν τι, δὲν δυνάμεθα ὅμως νὰ ἐννοήσωμεν τὴν περαιτέρω τύφλωσιν τῶν Ῥουμάνων πολιτευτῶν μὴ κατανοούντων ὅτι οἱ πλεῖστοι εἶναι ἑλληνικῆς καταγωγῆς, οἱ δὲ λοιποί—ὅπως ἐπιθυμοῦσι νὰ πιστεύωσι—ῥωμαϊκῆς, ἑπομένως οὔτε πρὸς τοὺς Σλάβους οὔτε πρὸς τοὺς Τούρκους, οὔτε πρὸς τοὺς Βουλγάρους τοὺς συνδέει τι, ἀλλ' εἶναι ὁμόφυλοι καὶ ἀδελφοὶ ἡμῶν, καὶ ἡ ἑλληνορρουμανικὴ προσέγγισις δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀρχὴ γενικωτέρας προσεγγίσεως τῆς κινδυνευούσης ἐν Εὐρώπῃ Ἑλληνολατινικῆς φυλῆς.

Καὶ τὴν πρό τινων ἐτῶν μὲν ἐπίθεσιν τῶν Ῥουμάνων κατὰ τῶν Ἑλλήνων τὴν ἐννοοῦμεν ὡς φυσικὴν ἀντίδρασιν τῆς χειραφετηθείσης ἐθνικότητος, ἀλλὰ τὴν ἐξακολουθοῦσαν ἐμμονὴν εἰς τὰς ὑπαγορεύσεις καρδίας τυφλωττούσης ὑπὸ κακῶς ἐννοουμένης φιλοπατρίας δὲν ἐννοοῦμεν.

Εἰς τὰ ἐθνικὰ ζητήματα πρὸ παντὸς εἶναι ἀναγκαία ἡ ἐλευθέρα καὶ ἀνεπηρέαστος χρῆσις τῆς διανοίας.

Ἡ ἐν τῷ φίλῳ «Ῥαμπαγᾷ» δημοσίευσις συντόμων σκιαγραφιῶν τῶν δημοτικῶν συμβούλων τοῦ δήμου Ἀθηναίων ἐγέννησε μικρὸν ἐπεισόδιον, ὅπερ μεγάλας ἱστορικὰς ἀναμνήσεις ἐπανήγαγεν εἰς τὴν μνήμην τῶν λατρευτῶν τῆς ἐνδόξου ἐπὶ τῆς Ἐπαναστάσεως ἐποχῆς τῶν Ἀθηνῶν.

Ὁδός τις τῶν Ἀθηνῶν ὠνομάσθη «Ὁδὸς Ζαχαρίτσα» ἡ τὰς σκιαγραφίας καταχωρίζουσα ἐφημερὶς ὑπέδειξεν ὅτι ἡ ὁδὸς αὕτη ὠνομάσθη οὕτω πρὸς τιμὴν τῆς μνήμης τοῦ ἐνδόξως ὑπὲρ πατρίδος πεσόντος *Συμεὼν Ζαχαρίτσα*, πάππου τοῦ σκιαγραφομένου ὁμωνύμου συμβούλου. *Ἀθηναῖός* τις ἐν τῇ «Νέᾳ Ἐφημερίδι» ἐκήρυξεν ὅτι ὁ δημοτικὸς Σύμβουλος δὲν ἀνήκει εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἰσχυροῦ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως καὶ πλουσίου *Χατζῆ Ζαχαρίτσα*, τοῦ ἀληθῶς πολὺ συντελέσαντος εἰς τὴν ἔναρξιν ἰδίως τῆς ἐπαναστάσεως ἐν Ἀθήναις.

Ὁ φίλος Δημοτικὸς Σύμβουλος ὁμολογῶν ὅτι οὐδέποτε ἐσκέφθη ὅτι ἀνήκει εἰς τὴν σεβαστὴν ἄλλως οἰκογένειαν ταύτην, κατεχώρισε πιστοποιητικὸν τῶν ἀγώνων τοῦ ἐνδόξου πάππου του *Συμεών*, συγκινήσαν πάντα ἀναγνόντα αὐτό.

Μὴ ἀναμιγνύμενοι εἰς ἀτομικὰς ἀντιπαθείας καὶ ἀντιζηλίας, αἵτινες καὶ ἐπὶ τῆς Ἐπαναστάσεως ἔτι αὐτῆς ἐλυμήναντο τὰς Ἀθήνας, παραδοῦσαι τὴν τοπικὴν δόξαν εἰς ξένας χεῖρας, δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ εὐχηθῶμεν ὅπως—ἀφοῦ ἁπλῶς ἡ ὁδὸς «Ζαχαρίτσα» δὲν ἱκανοποιῇ πάντας τοὺς φέροντας τὸ αὐτὸ ὄνομα—μία ὁδὸς τοὐλάχιστον φέρῃ πλῆρες τὸ ὄνομα τοῦ τοπικοῦ ἥρωος *Συμεὼν Ζαχαρίτσα* τοῦ ἐν τῷ πρώτῳ χαρακώματι κατὰ τὴν πανωλεθρίαν τῆς 24 Ἀπριλίου 1827 πεσόντος μετὰ τῶν Βέϊκου, Τζαβέλλα, Φωτομάρα, Ἰγγλέση, Νοταρᾶ καὶ πλείστων ἄλλων ἐν τῷ παρὰ τὸ Φάληρον *Ἀναλάτῳ*.

Μίαν ὁδὸν ζητεῖ παρὰ τῶν ἐλευθέρων Ἀθηνῶν ὁ γλυκὺς καὶ ἀπτόητος ὁπλαρχηγός, λησμονηθεὶς καὶ αὐτὸς ὅπως ὁ Σαρρῆς καὶ ὁ Κτενᾶς ὑπὸ τῶν ἐπιζώντων παλαιῶν κατοίκων τῶν ἱερῶν Ἀθηνῶν, οἵτινες ὀλίγον μέχρι τοῦδε ἐφρόντισαν, ὅπως μὴ ἐν τῷ θορύβῳ τῆς μητροπόλεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ καταπνιγῇ πᾶν τοπικὸν γόητρον.

Δημοκρατικὴ αὔρα πνέει ἀπό τινος ἐν ταῖς στήλαις τοῦ φίλου «Χρόνου Ἀθηνῶν» μετὰ θάρρους δὲ ὑπὸ τοῦ ἀγνοῦ πατριώτου, κ. Γ. Ν. Φιλαρέτου καὶ τοῦ ἀπαραμίλλου γνώστου τοῦ Ἀγγλικοῦ πολιτικοῦ βίου κ. Π. ἐκτυλίσσονται ζητήματα, ἅτινα ἂν ἄλλο τι δὲν κατορθώσι, τοὐλάχιστον ἀναβιβάζουσι τὰς πολιτειακὰς συζητήσεις εἰς περιωπὴν ἀνταξίαν τοῦ προορισμοῦ τοῦ τύπου. Κάτι «*Κηρύξατε τὸν πόλεμον*», κάτι μυστηριώδεις τίτλοι καὶ πομπώδεις προκηρύξεις, ἂν ἔλειπον, πολὺ θα ἐκέρδιζεν ἡ φίλη ἐφημερίς· ἐπιθυμοῦμεν δὲ τοῦτο πολὺ καὶ χάριν τῆς σοβαρότητος τῶν ἰδεῶν, ὑπὲρ ὧν ὑπερμαχεῖ.

Καὶ ὕστερον διϊσχυριζόμεθα ὅτι γνωρίζομεν τὰς Ἀθήνας! . . Λοιπὸν μάθετε ὅτι, πρὸ διετίας ἐκδίδεται ἐν Ἀθήναις ἐφημερὶς ἑβδομαδιαία ὑπὸ τὸν σκανδαλώδη τίτλον «ὁ Διάβολος». Ὑποτίθεται ὅτι γράφεται χάριν τῶν πολλῶν. Ἀλλὰ ποῖοι εἶναι ἄρά γε αὐτοὶ οἱ πολλοὶ οἱ ἐννοοῦντες τὴν γλῶσσαν ταύτην;

«Νέπρε Διάβολε!

Ἐγὼ ἐθάρνα ἀς τ' ἐμέτερον τὴν γλῶσσαν 'κ ἐξέρτς, γιατὶ ἐβγέντς 'ς τὴν Ἀθήνα, ἅμα ἀφοῦ ἐξέρτς καραϊμανλίδικα θὰ ξέρτς κ' ἂς τ' ἐμέτερον, γιὰ 'τὸ καὶ μόνον γράφω σε. ἀοῦτο τὸ χαρτὶν 'π' ἔσσ' τὰ χαβαδίσια τοῦ χωρίου ποὺ κάθουμαι, κ' ἂν θὰ γράφς ἀτά, θὰ πάγω καὶ 'ς ἄλλα χωρία κ' ὅ,τ' ἀκούω, οὖλα θὰ γράφω σε.

Ἀδὰ ἔχομε ἕναν ἐφημέριον ποῦ νὰ 'χωμεν τὴν εὐχή του, ἐν' πολλὰ οὐσκιουζάρτς, 'γιατὶ ἐξὲρ κ' ἑφτάγι μουσκάδες γιὰ τς ὤμορφαις γιὰ νὰ μὴ πιάνατς τὰ μάγια· ἐπῆκεν κ' ἕνα μουσκᾶν καὶ γιὰ τὴν μαμμήν.

Ἀτὴν τὴν μαμμὴν ἐρώτησαν ἀτὴν ντὸ πολλὰ τρεχάματα ἔσσ' μὲ τὸν ἐφημέριον ποὺ νὰ 'χωμε τὴν εὐχή του, εἶπεν ἐμὲν ἡ τέχνη μ' ἔν' νὰ ἔχω γνωριμίας. . . . . .»

Οὕτω δὲ ἐξακολουθεῖ τέρπουσα τοὺς ἀναγνώστας αὐτῆς, ὅσους ἐννοεῖται ἔχουσι τὴν ὑπεράνθρωπον δύναμιν νὰ τὴν ἐννοῶσι.

ΤΑ ΝΕΑ
ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 100)

Ἐν τῇ ἀνατολικῇ τοῦ μουσείου τῆς Ἀκροπόλεως αἰθούσῃ ἐν μέσῳ τῶν ὑπὸ τὰ στοιχεῖα ς' καὶ ζ' περιγραφέντων ἀγαλμάτων ἀνάκειται κίων μαρμάρινος (0,67 ὕψ.) ἔχων κάτωθεν ἐντομὴν χωρίζουσαν βάσιν 0,3 πάχους, διαμέτρου δὲ τῆς αὐτῆς τῷ κίονι. Ὁ κίων πρὸς τὰ ἄνω πλατύτερος, οὐχὶ στρογγύλος, ἀλλὰ μίαν μὲν πλευρὰν ἔχει σχεδὸν ἐπίπεδον, τὰς δὲ λοιπὰς τρεῖς ἐκ κεκλιμένων ἐπιπέδων. Αὗται αἱ τρεῖς πλευραὶ καλύπτονται ὑπὸ ἐπιβλημάτων δύο, δενομένων κατὰ τὸν λαιμὸν τοῦ κίονος καὶ ἐπὶ τῆς ἀκαλύπτου πλευρᾶς διὰ ταινιῶν, ὧν ἑκατέρωθεν πίπτουσι δύο ἄκραι. Τῶν ἐπιβλημάτων τὸ κάτωθεν πολύπτυχον καταπίπτον μέχρι σχεδὸν τῆς ἐντομῆς, τὸ δὲ ἄνωθεν ἀπτυχον ὁμαλῶς κατερχόμενον καὶ ἀφίνον νὰ φαίνηται τὸ κάτωθεν κατὰ τρεῖς μόνον δακτύλους, ἔχον τὴν κάτωθεν παρυφὴν κεχρωσμένην δι' ἐρυθρῶν καὶ κυανῶν ἀνθεμίων. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ κίονος ὑπῆρχεν ἴσως κεφαλή, ἂν καὶ ὁ τράχηλος αὐτῆς θὰ ἦτο πολλῷ αὐτοῦ παχύτερος τοῦ δέοντος. Περὶ δὲ τῆς χρησιμότητος θὰ προετιμῶμεν τὴν σιγήν, διότι δυσχερὲς εἶνε νὰ δώσῃ τις ἀσφαλῆ τοῦ πράγματος ἑρμηνείαν. Ὑπὸ πολλῶν ἔλαβε τὸ ὄνομα ξοάνου ἢ ἀποτυπώματος τοῦ ξοάνου τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς, ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη δὲν φαίνεται εἰς ἡμᾶς πολὺ πιθανή· καὶ ξόανον μὲν δὲν εἶνε, διότι οὕτως ἐκαλοῦντο τὰ ἐκ ξύλου ἀγάλματα, ὧν τὰ ἔχοντα κεφαλὴν καὶ χεῖρας μαρμαρίνας διεκρίνοντο διὰ τοῦ ὀνόματος ἀκρόλιθα, οὔτε δὲ ἀποτύπωμα τοῦ ξοάνου τῆς θεοῦ δύναται νὰ ἦνε, διότι, ἐν ὅσῳ ἐσώζετο ἐν τῷ ναῷ ἀλώβητον τὸ δεῖπετὲς πρωτότυπον, τίς ἡ χρεία ἀντιτύπου, ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως μάλιστα καὶ παρὰ τὸν ναὸν τῆς Πολιάδος βεβαίως ἀνακείμενον, ὅπου καὶ εὑρέθη. Καὶ ἂν μὲν μὴ ἦτο βεβαία πως ἡ ὕπαρξις κεφαλῆς, ἠθέλομεν τολμήσει νὰ διϊσχυρισθῶμεν, ὅτι ὁ κίων οὗτος ἦτο χρήσιμος ὡς βάθρον κατάκοσμον κρατῆρος ἢ ἀγάλματίου, ὅτε ἡ ἀκάλυπτος πλευρὰ πρέπει νὰ ἐννοηθῇ ἐστραμμένη πρὸς τοῖχον. Ἀοιπὸν μὴ ὁ παχύτατος ἐκεῖνος τράχηλος ἀνέσχε κεφαλὴν Ἑρμοῦ τῆς ἀρχαϊκῆς ἐκείνης τῶν Ἑρμῶν ἐργασίας τῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα *τετραγώνου* διακρινομένης; Καὶ ὁμολογοῦμεν μὲν ὅτι ἡ εἰκασία αὕτη δὲν εἶναι ἀναμφήριστος, ἀλλ' ὅμως δὲν εἶνε καὶ ἀπιθανώτερα τῆς περὶ ξοάνου γνώμης.

Γ'

Τὰ δ' ἐκ μετάλλου νέα εὑρήματα εἶνε

α') Ἑξήκοντα ἄργυρα Ἀττικὰ τοῦ ἀρχαίου κόμματος νομίσματα, ὧν τριάκοντα πέντε τετρατδραχμα, δύο δραχμαὶ καὶ εἴκοσι τρεῖς ὀβολοί.

[1] Ἐν δὲ τῷ γυμνασίῳ τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἑρμοῦ ἀμπεχομένῳ μὲν ἔοικεν ἱματίῳ, καταλήγει δὲ οὐκ ἐς πόδας, ἀλλὰ ἐς τὸ τετράγωνον σχῆμα (Παυσ. VIII, 39 6).

β') Σφίγξ χαλκῆ ἐπὶ πλατέος βαίνουσα ποδὸς λέοντος, τὰς πτέρυγας ἔχουσα ἀνεπεταμένας κατὰ μέτωπον, ἐφ' ὧν καὶ τῆς κεφαλῆς ἐστήρικται ἀκροκέραμος χαλκῆ πλατεῖα. Ἡ βεβαίως χρήσιμος ὡς ποὺς χαλκοῦ ἀγγείου, κρατῆρος ἴσως.

γ') Ἐπὶ τριγωνικῆς βάσεως χαλκοῦν εἰδώλιον ἀνδρὸς κρανοφόρου προτείνοντος τὴν δεξιάν, δι' ἧς εἶχέ τι, τὴν δ' ἀριστερὰν στηρίζαντος ἐπὶ τῆς λαγόνος.

δ') Δύο χαλκᾶ εἰδώλια ἀνδρῶν, τοῦ μὲν φέροντος κράνος μεθ' ὑψηλῆς λοφιᾶς, τοῦ δὲ ποδήρη ἡμφιεσμένου χιτῶνα.

ε') Χαλκοῦν εἰδώλιον γυναικὸς μετὰ ποδήρους χιτῶνος καὶ περιεργοτάτης κεφαλῆς, ἐμφεροῦς κεφαλῇ κριοῦ ἄκερω.

ς') Πέντε χαλκᾶ εἰδώλια, ὧν δύο λεόντων, ἓν ἵππου καὶ δύο ἁρπυιῶν, ὧν ἡ ἑτέρα φέρει καὶ εἰς τὰν πόδα πτέρυγα.

ζ') Χαλκοῦς κοῖλος κώνος πολύτρητος, ἴσως κάλυμμα θυμιατηρίου.

Δ'

Τὰ δ' ἐκ πηλοῦ νέα εὑρήματα εἶνε

α') Ἐπὶ τεμαχίου πινακίδος ἀνάγλυφος τεταμένη δεξιὰ χεὶρ κεκαλυμμένη μέχρι τοῦ ἀγκῶνος ὑπὸ χλαίνης καταπιπτούσης ἀπὸ τοῦ βραχίονος. Ἡ ἄκρα χεὶρ τεταμένους ὡσαύτως ἔχουσα τοὺς δακτύλους στηρίζεται ἐπὶ ῥάβδου μακρᾶς, μικρὸν δὲ ὑπεράνω τῆς ἄκρας χειρὸς πτηνὸν οὐκέτι σῴζον τὴν κεφαλήν. Τὸ βάθος τῆς πινακίδος ἔχει χρωσθῆ κυανοῦν, ἡ χλαῖνα, ἡ ῥάβδος καὶ τοῦ πτηνοῦ οἱ πόδες ἐρυθρά, ὁ δὲ πῆχυς καὶ ἡ ἄκρα χεὶρ λευκά.

β') Ἐπὶ τεμαχίου πινακίδος ἀνάγλυφον νεανίου οὐκέτι σῴζοντος τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ κάτω ἄκρα ἀπὸ τοῦ μέσου τῶν κνημῶν. Καλύπτεται μόνον τοὺς ὤμους ὑπὸ χλαμύδος βραχείας, ἐπέβαινε δὲ ἅρματος, οὗτινος φαίνεται μέρος τῆς ἀντυγος. Τὸ βάθος τοῦ ἀγγείου ἔχει χρωσθῆ κυανοῦν γενόμενόν που ὑπὸ τῆς ἐπηρείας τῆς ἀτμοσφαίρας πράσινον, τὸ σῶμα τοῦ νεανίου ἐρυθρόν, ἡ δὲ χλαμὺς φέρει κανονικὰς λεπίδων σειράς, ὧν ἐναλλὰξ ἡ μὲν ἔχει λευκὰς λεπίδας ὅλη, ἡ δὲ λεπίδας ἐρυθρὰς καὶ κυανᾶς.

γ') Ἐπὶ τεμαχίου πινακίδος ἀνάγλυφος ἀπὸ τοῦ μηροῦ σῳζόμενος πους γυναικὸς διαφαινόμενος ὑπὸ πολὺ καλύπτοντα αὐτὸν μέχρι τοῦ ἀσραγάλου ποδήρη χιτῶνα. Τὸ βάθος τῆς πινακίδος κυανοῦν.

δ') Προσωπὶς παγκὰ ἐπίπεδος ἔχουσα τὰ χείλη καὶ ἐν μέρει τὸ μέτωπον καὶ τὰς παρειὰς κεχρωσμένα ἐρυθρά.

ε') Δύο πήλινοι προτομαὶ γυναικῶν, ὧν ἡ ἑτέρα καλῆς ἐργασίας φέρουσα μίτραν καὶ τὴν διάθεσιν τῆς κόμης ἀρχαϊκήν.

ζ') Δεῶν ἐλλιπὴς τὸ ἥμισυ τῆς κεφαλῆς κατακείμενος κεχρωσμένος δὲ μέλας.

η') Ἐπὶ πίνακος ὀπλίτης κατὰ στῆμην φέρων κρᾶνος ψιλὸν μεγάλης λοφιᾶς, γυμνός, ἑζωσμένος μόνον πλατὺ ζῶμα, προστείνων εὐρὺ σάκος ἔχων ἀμυδρὰν τινα παράστασιν καὶ τῇ δεξιᾷ ἀναπαλλων ἔγχος, τὸ πρόσωπον καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ἀσπίδα κεχρωσμένα ἐρυθρομέλανα, τὸ ζῶμα, τὸ ἔγχος, τὴν κόρυθα καὶ τῆς ἀσπίδος τὴν παράστασιν καὶ τὴν ἀντυγα μέλανα. Ἑκατέρωθεν δὲ τῆς κεφαλῆς φέρει ἔνθεν μὲν γεγραμμένον τὸ ὄνομα τοῦ ὁπλίτου δυσαναγνωστον καὶ διὰ τὴν φθορὰν τῶν γραμμάτων καὶ διὰ τὸν ὑάλινον πίνακα τῆς τραπέζης παρακωλύοντα τὴν ἐκ τοῦ πλησίον μελέτην τοῦ ὀνόματος, ἔνθεν δὲ τὸ ἐπίθετον **ΚΑΛΟΣ**.

θ') Ἐπὶ τεμαχίου πινακίδος κεφαλὴ μέχρι τῆς ῥινὸς ἀνδρὸς φέροντος κράνος μετὰ λοφιᾶς ἐρυθρᾶς.

ι') Ἐπὶ πινακίδος ἀνὴρ μέλας τὸ σῶμα, λευκὸν δὲ φέρων χιτῶνα ἐπιβαίνει ἵππου μέλανος αἴροντος ὑψηλὰ τὴν κεφαλὴν καὶ ἠνωρθωμένην ἔχοντος τὴν χαίτην.

ια') Ἐπὶ τεμαχίου ἀγγείου ἐσωτερικὸν δωματίου, ἐν ᾧ πρὸς τὰ δεξιὰ παρίσταται κοιμίζουσα ἐν λίκνῳ βρέφος γυνὴ ἐπὶ δίφρου καθημένη, ὄπισθεν δ' αὐτῆς νέα κόρη κατὰ γῆς γυμνή, τὴν ἀριστερὰν ἀνατείνουσα πρὸς τὴν μητέρα, ὄπισθεν δ' αὐτῆς τράπεζα καὶ ἄνωθεν τῆς μὲν κόρης ἀπὸ πεταύρου κρέμανται ὁρμαθοὶ ἢ νήματα ἐρυθρά, λευκὰ καὶ πράσινα, τῆς δὲ τραπέζης ἐπὶ σανίδος ἐπὶ τοῦ τοίχου δύο βαυκάλεις κωνοειδεῖς, ἡ μὲν λευκὴ ἡ δὲ ἐρυθρά.

ιβ') Ἐπὶ τεμαχίου ἀγγείου τὸ ἀριστερὸν πρόσθιον θώρακος λεπιδωτοῦ εἰς τὴν πλευρὰν ἔχοντος ὄφεις, ἀνήκοντος δὲ πιθανῶς εἰς παράστασιν Ἀθηνᾶς αἰγιδοφόρου.

ιγ') Ἐπὶ τεμαχίου ἀγγείου γυνή, ἧς ἐλλείπει ἡ κεφαλή, περιβαλλομένη χιτῶνα ποδήρη στικτόν, ἀνέχουσα ἀσπίδα διὰ τῆς ἀριστερᾶς καὶ διὰ τῆς δεξιᾶς ἀνατεταμένης εἰκονιζομένη ἀγαμβιβόλως ἀναπαλλουσα δόρυ. Ἀπὸ τῶν γονάτων καλύπτεται ὑπὸ κεφαλῆς ἀνδρὸς γενειαφόρου, τὴν κόμην ἀναδεδεμένου ταινίᾳ καὶ πρὸ τοῦ προσώπου ἔχοντος τὰ γράμματα **ΙΕΝ (ΖΗΝ, ΖΑΝ, ΖΕΥΣ)**. Ἐκ παραστάσεως ζῶσς γιγαντομαχίας, καθ' ἣν παρὰ τῷ Διὶ ἔστη καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, ἣν πιθανῶς παριστᾷ ἡ ἀσπιδοφόρος γυνή.

ιδ') Ἐπὶ τεμαχίου ἀγγείου ὅλου μέλανος μάχη ἀνδρῶν πρὸς λέοντα, ὑφ' ὃν καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ **ΛΗΕΟΝ**.

Τὰ δ' ἐνεπίγραφα νέα εὑρήματα εἶνε δέκα καὶ ἐννέα, ὧν δεκατέσσαρα μαρμάρινα, ἓν ἐκ πώρου λίθου καὶ τέσσαρα πήλινα. Αἱ ἐπὶ μαρμάρου καὶ πώρου ἐπιγραφαί, ὧν τρεῖς κεχαραγμέναι ἐκ δεξιῶν πρὸς τὰριστερά, πολλαὶ κεχρωσμέναι ἐρυθρῷ, πλεῖσται δι' ἀπαρχὴν ἀναθηματικαὶ ἀγαλμάτων τῇ Ἀθηνᾷ, ἔν τισι τῶν ὁποίων ἀναφέρονται ὀνόματα τεχνιτῶν, ὡς τοῦ Ἀντήνορος, τοῦ Ἐλευθέρου, τοῦ Κρισίου. Περίεργα εἶνε τὰ ὀνόματα Κιρίας, Φρύνος[1] καὶ Αἴξ[2] ὡς ὄνομα γυναικὸς καὶ ἄλλα, ἄξιον δὲ παρατηρήσεως εἶνε τὸ δασὺ πνεῦμα ἢ πρὸ τῆς λέξεως ὑός (ΗΥΙΟΣ) καὶ μάλιστα ἐν τῇ λέξει *λέων* μετὰ τὸ λ, οὕτως ΛΗΕΟΝ*.

Κ. Γ. Ζηδιου.

[1] Πρβλ. Φρύνος, Φρύνιχος, Φρύνη, Φρυνώνδας.
[2] Πρβλ. Λείψανα Ἑλλ. κωμῳδοποιῶν: εὐδαίμων Πολύκαρπος οὐρανίαν Αἶγα πλουτοφόρον τρέφων.

* Σ. τ. Ἑβδομ. Καίτοι ἀμφίβαφε πάσας τὰς ἐπιγραφὰς ὁ ἡμέτερος συνεργάτης, δὲν δημοσιεύει αὐτάς, ἑπόμενος τῷ ἔθιμῳ, καθ' ὃ τὰς ἐπιγραφὰς δημοσιεύουσι πρῶτοι οἱ διενεργοῦντες τὰς ἀνασκαφάς.

Η ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΜΕΛΑΜΠΩΝ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ

(περὶ τὸ μεσονύκτιον τοῦ Πάσχα τοῦ 1822)

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 104)

Τέλος δὲ οἱ ἐχθροὶ κύκλωθεν περιζώσαντες τὴν κωμόπολιν τῶν Μελάμπων μετ' ἀλαλαγμοῦ καὶ πατάγου μεγάλου εἰσέβαλον ἐντὸς αὐτῆς, καὶ ἀμέσως ἐδόθησαν εἰς τὴν λεηλασίαν, τὴν ἁρπαγὴν παντὸς κινητοῦ ἀντικειμένου, εἰς τὴν βεβήλωσιν τῶν ἐκκλησιῶν, τὴν σφαγὴν ἀναπήρων καὶ τέλος εἰς τὴν διὰ πυρὸς καταστροφὴν τῶν οἰκιῶν. Εἶτα δ' ἄλλοι μὲν ἐξ αὐτῶν περιερχόμενοι τοὺς πέριξ λόφους συνέλεγον, ὡς κοχλίας, τοὺς περιπλανωμένους ἐκεῖ παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας, ἄλλοι δὲ περισυνάγοντες τὰ πρόβατα καὶ τὰ λοιπὰ κτήνη ἐπέστρεφον ἀμέσως, ἄλλοι δὲ τελευταῖον εὑρόντες τράπεζαν ἐστρωμένην καὶ ἐκ τῆς ὁδοιπορίας κεκοπιακότες ἐκάθησαν περὶ αὐτήν. Οἱ πλείονες ὅμως, καταδιώκοντες τοὺς ἐπανεστάτας, προυχώρησαν εἰς τὸ πρὸς δυσμὰς κείμενον χωρίον Σακτούρια, ὅπερ λεηλατήσαντες ἐπυρπόλησαν.

Ἐνῷ δὲ ἐξηκολούθουν τὴν εἰς τὰ πρόσω καταστρεπτικὴν πορείαν αὐτῶν, τὰ πρὸς δυσμὰς τῆς Λάμπης χωρία ἰδόντα τὴν πυρπόλησιν τῶν ἀνωτέρω πρὸς ἀνατολὰς χωρίων, καὶ μαθόντα τὴν εἰσβολὴν τῶν ἐχθρῶν τούτων διὰ τοῦ πεζοῦ ὃν οἱ Μελαμπαῖοι ὁπλαρχηγοὶ εἶχον διὰ νυκτὸς αὐτοῖς ἀποστείλῃ, συνεκινήθησαν αὐθωρεὶ ἅπαντα, οἱ δὲ ὁπλαρχηγοὶ τῶν ἀνακαίοντες τὰ ὅπλα ἐκάλουν ἐν σπουδῇ τοὺς ὑπ' αὐτοὺς στρατιώτας ἵνα σπεύσωσι πρὸς βοήθειαν τῶν Μελαμπαίων. Οἱ ὁπλαρχηγοὶ μάλιστα τῶν Ἀκουμιῶν Μαρκουλάκης καὶ Μαρῖνος ἐγγυτέρω τῶν λοιπῶν ὄντες, καὶ πρῶτοι μαθόντες τὴν εἰσβολὴν τῶν ἐχθρῶν, ἐνῷ ἵσταντο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀκροώμενοι τῆς λειτουργίας τοῦ Πάσχα, οὔτε στιγμὴν μίαν ἡ ὁποία ὑπελείπετο ἵνα λάβωσιν ἀντίδωρον περιέμενον, ἀλλ' ἐξελθόντες ἥρπασαν ἐν τάχει τὰ ὅπλα καὶ τὴν σημαίαν, εἶτα καλοῦντες τοὺς ἀνδρείους στρατιώτας των ἔσπευδον τροχάδην πρὸς συνάντησιν τῶν Μελαμπαίων ὁπλαρχηγῶν ἀκολουθούμενοι καὶ ὑπὸ πολλῶν ἐκ τοῦ Λαγγοῦ στρατιωτῶν. Μετὰ μικρὸν ἀπήντησαν τούτους καθ' ὁδὸν καὶ μετ' αὐτῶν τοὺς ἐκ τῆς Κρυαβρύσσως καὶ Σακτουρίων, Σκούλικαν, Βαρβούρην Ἀποστολάκην, Φωτοδάσκαλον καὶ Μανοῦσον.

Παρευθὺς οἱ ὁπλαρχηγοὶ συνῆλθον εἰς πολεμικὸν συμβούλιον. Τὸ δὲ σχέδιον ἐγένετο ὡς ἑξῆς:

« Ἐπειδή, εἶπον, ἡμεῖς εὑρισκόμεθα παραπλεύρως καὶ πρὸς βορρᾶν τῶν ἐχθρῶν, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπιτεθῶμεν κατ' αὐτῶν ἐκ τῶν ἔμπροσθεν, καθότι ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν θὰ ἀντιμετωπίσωσιν αὐτοὺς οἱ ἐκ τῆς γειτονίας συνάδελφοι ἡμῶν δηλαδὴ ὁ ἀρχηγὸς Γ. Τσουδερὸς καὶ οἱ ὁπλαρχηγοὶ Βαρδῆς καὶ Γουμενάκης, ὅθεν ἂς σπεύσωμεν παρὰ τὸν Ποταμὸν τοῦ ἁγίου Γαλήνη καὶ εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ λόφου Λαυρασοῦ· τὸ μὲν διότι οὕτω θὰ ἐξαναγκάσωμεν αὐτοὺς νὰ ὀπισθοχωρήσωσι, τὸ δὲ διότι πολλὰ τῶν γυναικοπαίδων προλαμβάνοντες θὰ δυνηθῶμεν νὰ σώσωμεν ἐκεῖ».

Τοῦ σχεδίου ἐγκριθέντος, ἔσπευσαν ἐν σπουδῇ ἑπτακόσιοι περίπου ἄνδρες πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτοῦ, καὶ ὁ μὲν Γ. Φωτάκης μετὰ τοῦ ἡμίσεος τούτων καὶ τοῦ Μαρκουλάκη ἐπέδραμον περὶ τὸν ποταμόν, ἵνα κόψωσι τὴν διάβασιν τῶν ἐχθρῶν, ὁ δὲ Ν. Μπαγιάρτης καὶ ὁ Μαρῖνος κλ. ἀνῆλθον τὸν λόφον τοῦ Λαυρασοῦ. Οἱ δὲ ἐχθροὶ βλέποντες αὐτοὺς ἐπιδραμόντας ἐκ τῶν ὄπισθεν αὐτῶν, καὶ φοβηθέντες τὴν ἐκ τῶν ἔμπροσθεν ἐπίθεσιν ἀνεχαίτισαν τὸ βῆμα, καὶ εἰς ἐσπευσμένην ὀπισθοχώρησιν ἀμέσως ἐτράπησαν.

Ἐνῷ δὲ συνέβαινον πάντα, ταῦτα ἐγένετο ἐν τῷ μεταξὺ καὶ τὸ ἑξῆς ἀστεῖον. Ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, πολλοὶ τῶν Τούρκων ἐκ τῆς πείνης καὶ τῆς ὁδοιπορίας ἀποκαμόντες, ἅμα ὡς ἔφθασαν εἰς Μελάμπην, ἐδόθησαν εἰς τὴν κραιπάλην. Εἰς δὲ τούτων εὑρὼν κρέας, ἀφοῦ ἔφαγεν, ἐπῆρε τὴν κεφαλήν, ἧς τὸ ἔμπροσθεν μέρος ἦτο κεκομμένον, καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὅπου πολλοὶ ἄλλοι συνήθιον, ἔδιδεν ἐκ τοῦ μυελοῦ ὀλίγον εἰς ἕνα ἕκαστον, μετ' οὐ πολὺ δὲ εἰς ἐξ αὐτῶν ἰδὼν μέρος τοῦ δέρματος καὶ ἐννοήσας ὅτι αὐτὴ δὲν ἦτο ἐξ ἐριφίου, ὡς ὁ φέρων ἔλεγεν, ἀλλὰ ἐκ μικροῦ χοίρου, ἀμέσως ἐξηγριώθη σφόδρα, εἶτα πτύσας χαμαὶ εἶπεν εἰς τὸν φέροντα τὴν κεφαλὴν Τοῦρκον «νὰ χαθῇς, μπουρμᾶ, χοῖρο μωρὲ μαγαρισμένε μᾶς ἐτύφλωσες», καὶ ἐνταῦτῳ ἀπέσπασε κατ' αὐτοῦ τὴν μάχαιραν· ὁ δὲ ἐκπλαγεὶς διὰ τὸ ἀσεβὲς καὶ τὸ ἀπρεπές, ὅπερ ἔπραξεν, ἔμεινεν ἔκπληκτος καὶ ἀναπολόγητος, ἀλλὰ συνάμα παρατηρῶν τὴν τράπεζαν, περὶ τὴν ὁποίαν καθήμενοι οὗτοι ἔτρωγον ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας, εἶδεν ὅτι καὶ αὐτοὶ χοῖρον ἔτρωγον· καὶ τότ' ἀμέσως ὕψωσε φωνὴν λέγων «"Ηντα φωνιάζετε, μωρέ, καὶ δὲ σωφρόνετε· ἤντα σεῖς ἐράετε ὁλάκαιρο χοῖρο, καὶ γιά να ψιχαλάκι μυαλὸ γουρουνακιοῦ γούζεστε; μουρμοῦ». Τοῦτο ἰδόντες καὶ αὐτοὶ ἐξεμάνησαν καὶ μετ' ἀγανακτήσεως ἐγερθέντες ἐλάκτιζον τὴν τράπεζαν, εἶτα ἐξελθόντες ἐκυνήγουν ξιφήρεις τοὺς χοίρους εἰς τοὺς δρόμους. Ἐνῷ δὲ μεταξὺ χοίρων καὶ Τούρκων διεδραματίζοντο ἐν τῇ Μελάμπῃ ἔφθανον ἐκεῖ καὶ οἱ, ὡς εἴρηται, ἐκ τῶν ἔμπροσθεν ὀπισθοχωροῦντες Ὀθωμανοί, τούτους δὲ ἰδόντες μετ' ὀργῆς καὶ ἐξάψεως καταδιώκοντας τοὺς χοίρους ἔμειναν ἔκπληκτοι καὶ εἶτα τοῖς εἶπον «οἱ χοῖροι, μωρὲ μουρτάτιδες, σᾶς 'φταῖνε; καὶ δὲ φέγγετε νὰ ἰδῆτε τσοὶ ρωμνιοί; ἄϊντε νὰ χαθῆτε μὰ ἴσα 'θρωπιὰ 'χετε μ' αὐτούς».

Ἐνῷ δὲ συνέβαινον ταῦτα μεταξὺ τῶν Ὀθωμανῶν ἐν Μελάμπῃ, ἔφθανον οἱ ῥηθέντες ὁπλαρχηγοὶ καὶ κατελάμβανον τὰς ὁρισθείσας θέσεις, ἤτοι ὁ μὲν Ν. Μπαγιάρτης, μὲ τὸν Ἰάκωβον Μαρῖνον τὸν λόφον τοῦ Λαυρανοῦ, ὁ δὲ Γ. Φωτάκης, μὲ τὸν Κ. Μαρκουλάκην, εἰς τὸν ποταμόν, ὃν μόλις εἶχε διαβῇ ὁ ἀρχηγὸς τῆς ὀθωμανικῆς στρατιᾶς Χάνιαλης, ὅστις εἶχεν ἀναθέσει τὴν ἀρχηγίαν εἰς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ διὰ τὸν μεθεπόμενον στρατόν.

Ἔχει δὲ ἡ θέσις αὕτη ὡς ἕπεται· πρὸς ἀνατολὰς ῥέει ὁρμητικῶς ποταμός, ὃν οἱ ἐχθροὶ ἐρχόμενοι ἐκ δυσμῶν πάντες ὤφειλον νὰ διαβῶσι, Β. Δ δὲ ὑψοῦται ὁ λόφος τοῦ Λαυρασοῦ ἐν τῇ νοτίῳ τοῦ ὁποίου πλευρᾷ ὑπάρχουσι τέσσαρες βαθεῖς ἐν μέσῳ τοῦ δάσους ῥύακες, δι' ὧν ἀναποδράστως θὰ διήρχοντο οἱ Ὀθωμανοί, καὶ πρὸς νότον ἐφαπλοῦται ἡ θάλασσα. Ἐν τούτοις οἱ ἐπελθόντες νὰ διακόψωσι τὴν διάβασιν τῶν Ὀθωμανῶν εἰς τὸν ποταμὸν δύο ὁπλαρχηγοὶ Γ. Φωτάκης καὶ Μαρκουλάκης μετὰ πεντακοσίων ἀνδρῶν, φθάσαντες ἔθεντο τὸ ἑξῆς σχέδιον· δηλαδὴ προσέταξαν ἀμέσως πεντήκοντα στρατιώτας νὰ πλησιάσωσι καὶ νὰ κρυβῶσιν εἰς τὸ παρὰ τὸν ῥύακα Ἀλυγαρὲ δάσος, καὶ εἶτα τοῖς εἶπον «νὰ ἦστε προσεκτικοὶ καὶ καθ' ἣν στιγμὴν ἡμεῖς θὰ ὁρμήσωμεν εἰς τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ ἵνα διακόψωμεν τὴν διάβασιν τοῦ ἐχθροῦ, νὰ θέσητε πῦρ ἅπαντες διὰ μιᾶς εἰς τὸ δάσος· εἶτα νὰ σπεύσητε πρὸς ἡμᾶς».

Τούτου τεθέντος, οἱ ὁπλαρχηγοὶ ἀφικόμενοι παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ, ἐπετέθησαν διὰ σφοδροῦ πυροβολισμοῦ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ· οὗτος δὲ αἰφνιδίως προσβληθείς, ἀμέσως ἠναγκάσθη νὰ διακόψῃ τὴν διάβασιν αὐτοῦ· ἀλλ' ἐνταῦτῳ ὁ λαβὼν τὴν ἀρχηγίαν ἀδελφὸς τοῦ Χάνιαλη ἐλαύνων ὀπισθεν ἔφιππος προσέταξε τοὺς περὶ αὐτὸν νὰ συγκεντρωθῶσιν ἐν τάχει καὶ νὰ ὁρμήσωσι πρὸς ἐξώθησιν τῶν ἀνωτέρω ὁπλαρχηγῶν. Ταῦτα ἰδόντες οἱ πεντήκοντα ἐν ἀκαρεῖ ἀνέφλεξαν τὸ δάσος, αἱ δὲ φλόγες, οἱ καπνοὶ τῇ βιαίᾳ πνοῇ τῶν ἀνέμων ἐξωθούμενοι ἀπετύφλουν καὶ κατέκαιον τοὺς ἐχθρούς. Ἀμέσως ἡ φυγή, ἡ ἐγκατάλειψις τῶν ὅσων ἐξ ἁρπαγῆς ἔφερον καὶ τῆς ἀποσκευῆς αὐτῶν ἐπῆλθε γενική. Τὰ δὲ αἰχμαλωτισθέντα γυναικόπαιδα ἀναπτερωθέντα ἐκ τούτου ἐξέφευγον, τῶν χειρῶν τοῦ ἐχθροῦ, ὡς στρουθία τοὺς τοῦ γυπὸς ὄνυχας· τὰ πρόβατα καὶ τὰ ἁρπαγέντα λοιπὰ κτήνη ἀφεθέντα ὑπὸ τῶν Τούρκων περιεπλανῶντο ἔρημα εἰς τοὺς λόφους· τῶν ἐχθρῶν φευγόντων ὡς σφῆκες ἀπέναντι τοῦ καπνοῦ. Μάτην ὁ Χάνιαλης προσεπάθει νὰ περιορίσῃ τὴν διασπορὰν καὶ ἀπομάκρυνσιν τούτων, καθότι ἐκτὸς ὅτι οὐδὲν ἠδύναντο ἀπέναντι τοῦ καίοντος καπνοῦ νὰ πράξωσιν, ἔβλεπον ὅτι καὶ οἱ ἀντίπαλοι αὐτῶν θρασυνθέντες ἐκ τούτου καὶ ἀενάως τιτρώσκοντες ἀπεδεκάτιζον καὶ ἐφόνευον αὐτοὺς χωρὶς οὐδένα νὰ δύνανται νὰ βλέπωσιν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ καπνοῦ. Ὅθεν ὁ ὑπαρχηγὸς Χάνιαλης ἠναγκάσθη ν' ἀλλάξῃ τὸ βῆμα, καὶ ἐνῷ ἐχώρει πρὸς ἀνατολὰς νὰ στρέψῃ τὸν πόδα πρὸς δυσμάς, ἐπὶ μικρὸν περιμένων τὸ μέν, τὴν ἐκκαψάλισιν τοῦ δάσους, τὸ δὲ τὴν ἔλευσιν τῶν ὀπισθεν ὑπολειπομένων στρατιωτῶν του· ἀλλ' ἐνῷ ὀπισθοχωρῶν ἀνήρχετο εἰς τοὺς ῥηθέντας

ῥύακας τοῦ Λαυρασοῦ, οἱ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ λόφου ἐλθόντες ὁπλαρχηγοὶ Ν. Μπαγιάρτης καὶ Ἰάκωβος Μαρῖνος μετὰ 450 στρατιωτῶν ἐν βίᾳ, συνεπλάκησαν πρὸς αὐτὸν παρὰ τὸν μεσαῖον ῥύακα τοῦ Λαυρασοῦ· οἱ Ὀθωμανοὶ λαβόντες θέσιν ἀμυντικὴν ἀντεμάχοντο γενναίως καὶ ἀπελπιστικῶς· ἀλλ' οἱ Ἕλληνες ἐνισχυόμενοι ἀκαταπαύστως καὶ τὰ πέριξ ὑψώματα τοῦ λόφου κατέχοντες ῥᾳδίως ἐξετόπιζον καὶ συνέτριβον τὰς τῶν ἐχθρῶν τούτων δυνάμεις, ἀλλ' ἐν τέλει ἔφθασαν ὑπὲρ αὐτῶν καὶ ἅπαντες οἱ ὑπολειπόμενοι ὀπισθεν ὀθωμανοὶ στρατιῶται καὶ ἡ μάχη κατέστη πεισματωδεστέρα καὶ ἀκλόνητος. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ καὶ λίθους βαρεῖς ἐκ τοῦ λόφου ἐξωθοῦντες καὶ πάλιν οἱ Ἕλληνες, βιαίως ἐξετίναζον καὶ ἀπεμάκρυνον κἀκεῖθεν αὐτούς. Ἐν τούτοις τὰ πτώματα, ὁ γόμος, τὰ κτήνη αἱ ἀποσκευαὶ ἐσχημάτισαν λόφον ἐντὸς τοῦ ῥύακος, τὸν ὁποῖον οἱ Ὀθωμανοὶ ἔκτοτε ἀποκαλοῦσι Κακὸ Ῥυάκι.

Καθ' ἣν δὲ ὥραν συνέβαινον τὰ τοιαῦτα παρὰ τὸν ῥηθέντα τοῦτον ῥύακα, οἱ διαβάντες ἐκ τῶν προτέρων τὸν ποταμὸν Τοῦρκοι ἔστρεψαν πρὸς βοήθειαν τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν· ἀλλ' οἱ ταχθέντες περὶ τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ ὁπλαρχηγοὶ διὰ σφοδροῦ πυροβολισμοῦ ἐμπόδιζον τὴν ἐπιστροφὴν καὶ τὴν διάβασιν τοῦ ποταμοῦ αὐτῶν.

Ταῦτα βλέποντες οἱ ἐκ τοῦ ῥύακος ἐξωσθέντες ὀθωμανοὶ καὶ λοξοδρομοῦντες ἐχώρουν παραπλεύρως τῶν κρατούντων τὴν διάβασιν τοῦ ποταμοῦ ὁπλαρχηγῶν ἵνα διέλθωσιν αὐτὸν διὰ τῆς ἐν τῷ στομίῳ αὐτοῦ εὐρείας λίμνης. Προπορευομένου δὲ τοῦ Χάνιαλη καὶ τῇ χειρὶ τὴν μάχαιραν πάλλοντος, εἰς στρατιώτης γενναῖος καὶ γομανὸς τὸ σῶμα, ὁ Ἰωάν. Ἀσουμανῆς ἐκ Κρυαβρύσσως, λίθον ἁρπάξας ἐξεσφενδόνησε μεθ' ὁρμῆς ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ βιαία ὁρμὴ τὸν ἀπετίναξε μακρὰν τοῦ ἵππου αὐτοῦ καὶ τὸν ἄφησε νεκρόν. Ὁ δὲ στρατιώτης ὁρμήσας χάριν τῆς λαμπρᾶς τοῦ πεσόντος πανοπλίας, ἐξεδιώχθη ὑπὸ τῶν Τούρκων διὰ πυροβολισμοῦ· ὥστε μόλις προέλαβε νὰ ἁρπάσῃ τὸ ὅπλον αὐτοῦ, ὅπερ ἐκ τῶν σπανίων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ νῦν ἔτι διαφυλάττει, ὡς κειμήλιον ἐν τῷ οἴκῳ του, καθότι ζῇ.

Ἅμα δὲ τῷ θανάτῳ τοῦ ἀρχηγοῦ Χάνιαλη (ἤτοι τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Γενικοῦ ἀρχηγοῦ), οἱ ὑπ' αὐτὸν ἔσπευδον ἀκράτητοι εἰς τὴν λίμνην ἐπικαλούμενοι τὴν συνδρομὴν τῶν ἀντίπεραν τοῦ ποταμοῦ πρὸ μικροῦ διαβάντων Τούρκων, ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ἐλάμβανον οὗτοι τὴν πρὸς ἐπικουρίαν θέσιν, ἦλθεν ἀπέναντι αὐτῶν Δερβίσης τις, ὁ ὁποῖος, ὡς μᾶς διηγήθη Ὀθωμανός τις, ἐρωτηθεὶς ὑπό τινων Τούρκων πόθεν δύναται νὰ διέβη τὸν ποταμόν, εἶπεν, ὅτι φθάσας ἔρριψε τὸν τσουμπέ του εἰς τὴν λίμνην, ὅστις ἀμέσως ἔγεινε σκάφος καὶ μετεβίβασεν αὐτὸν ἀβλαβῶς· ταυτοχρόνως δὲ τοῖς ἔλεγε νὰ φύγωσι γρήγορα καὶ νὰ μὴ περιμένωσι κανένα, διότι ἔλεγεν ὅτι εἶδεν «κ' ἐπόρησαν ὅλοι οἱ ἅγιοι τῶν ῥωμνῆν πεζοὶ καὶ καβαλλάροι ἀπὸ 'κείνη τὴν ἐκκλησά, ὁποῦναι ἐκεγέ, κι' ἂν 'μπροκάμουν νὰ φθάσουσι δὲν θὰ γλυτώσῃ μήτε μισοῦς ἀπ' αὐτούς, καὶ τότες πατεῖς με, πατῶ σε, κι' ἀποῦ φύγῃ φύγῃ. Ἐστάθηκαν ὅμως καὶ πολλοὶ νὰ βοηθήσουν.» Τότε δὲ ἠρώτησεν ἄλλος τις ἐξ ἡμῶν τὸν γέροντα Ὀθωμανόν, ἂν τῷ ὄντι ἦσαν ἀληθῆ ὅσα ὁ Δερβίσης εἶπε· «Μπᾶ, ἀπήντησεν οὗτος, χοῖρο 'χε φαωμένο, κ' εἶχε καὶ κρασὶ πχιωμένα καὶ δὲν ἐκάτεχε τὸ ἤντα του, καὶ τἄπε ἀπ' τὸ φόβο του ὁ κ....»

Ἀλλ' ἐν τούτοις συνέβη, καθ' ἣν στιγμὴν οἱ ὑπολειφθέντες πέραν τοῦ ποταμοῦ πρὸς βοήθειαν τῶν εἰς τὴν λίμνην ἤρχοντο νὰ φθάσωσιν εἰς τὴν τῆς θέσεως Κονοστάσι, οἱ ἐπὶ τοῦ ἐκεῖ βράχου τὴν παρελθοῦσαν νύκτα φυλάσσοντες πρόσκοποι, οἷον ὁ Μάμαλος, ὁ Γρ. Φωτάκης, Μπερπαδῆς κλ. μετὰ δεκάδων ἱππέων τῆς Μεσσαρᾶς ὑπὸ τὸν Ξεπατέρα καὶ τὸν Κούτρικαν οἵτινες μεθ' ὁρμῆς, καὶ βίας ἐπὶ τῶν νώτων τῶν ἐχθρῶν τούτων ἐπυροβόλουν καὶ μετ' ἀλαλαγμοῦ προσεπερχόμενοι ἔλεγον σύνθημα καὶ τὸ ἑξῆς «Σταθῆτε, μπουρμάδες, μὰ νὰ ἐπλάκωσε, κι' ὁ Μοσκοβίτης μὲ τσ' Ἀμαριώτες καὶ θὰ σᾶς πάρῃ ὁ μαῦρος διάβολος ἀτουδὰ ὅλους». Οἱ ἐχθροὶ οὗτοι λαβόντες ὑπ' ὄψει ὅτι ἂν τὸ τοιοῦτον εἶναι τῷ ὄντι ἀληθές, ἢ ἄν, ὡς ἦτο ἐπόμενον, μετὰ μίαν ὥραν συμβῇ, ἤθελον πάντες ἐν τῷ τῆς παραλίας στενῷ (κακόσκαλο) καταστραφῆ, ἀμέσως ἐτράπησαν εἰς φυγὴν ἐγκαταλιμπάνοντες τοὺς πρὸ τοῦ ποταμοῦ εἰς τὰς ἑαυτῶν δυνάμεις οἱ ὁποῖοι καταδιωκόμενοι ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς λίμνης οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ἀπώλοντο.

Τέλος ἐξ ὅλης τῆς τῶν Τούρκων στρατιᾶς ἐφονεύθησαν 1450 ἄνδρες· ἐκ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἠχμαλωτίσθησαν καὶ ἐφονεύθησαν 275 πρόσωπα, ὥστε καὶ ἂν οὗτοι ἐνίκησαν κατ' ἐπανάληψιν τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν, οὐχ ἧττον οὐδεὶς τῶν Μελαμπαίων ἔμεινε νὰ μὴ κλαύσῃ καὶ νὰ μὴ πενθήσῃ πέντε τοὐλάχιστον πρόσωπα, πολλοὶ δὲ μάλιστα καὶ ἄνω τῶν δέκα ἐκ τῶν στενῶν συγγενῶν αὐτῶν.

Τοιαύτην λοιπὸν ἔκβασιν καὶ τοιοῦτον πέρας ἔσχεν ἡ ἐκστρατεία καὶ ἡ ἀπρόοπτος αὕτη νυκτερινὴ ἐπιδρομὴ τῶν Τούρκων γενομένη μεταξὺ δύο ἐχθρῶν πεντήκοντα μίλια μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων εὑρισκομένων, ἥτις οὐ μόνον ὡς ἐκ τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ σκοποῦ αὐτῆς πολλὰ ἐπεισόδια νὰ γνωρίσῃ εἰς ἡμᾶς τοὺς νεωτέρους ἔχει, ἀλλὰ καὶ ἐν τῶν σπουδαίων γεγονότων τῆς Κρήτης δύναται νὰ θεωρηθῇ.

Οἱ ἑξῆς στίχοι, δι' ὧν ἀρχούντως ἀπεικονίζεται ἡ ἔκβασις τῆς ἀνωτέρω μάχης, τραγῳδοῦνται συχνάκις παρὰ τοῦ κρητικοῦ λαοῦ.

Κρήτ' ἀποῦ σὲ θεμέλιωνε μὴν εἶχε τὸ λογιάσῃ
καὶ μιὰ μεγάλη Παρασκευὴ μὴν ἤθελε βραδιάσῃ
ἑτοῦτες π' ἀποφάσισεν ὁ Χάνιαλης νὰ ζέψῃ
τὴ Μελάμπαις μεσάνυκτα, κ' ἔβγῆκε νὰ κρουσέψῃ
κ' ἔκαμε μάναις κ' ἔκλαψαν, καὶ μαυροφορεθῆκαν
κοπέλαις μὲ τὸ φερεντζέ, μωρὰ κι' ὀρφανευτῆκαν.
Μανὲ κ' ἔβγῆκε ζαφνικά, μανὲ κ' ἔφταζε νύκτα
τὰ 'λεγε μὲ τὸ λοΐσμὸ νὰ κάμῃ δὲ τ' ἀφῆκα,
γιατὶ κι' ἂν εἶχε κατὰ νοῦ ἕνα λαὸ μονώρα
νὰ πάρ' ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ γιὰ σκλαβωμὸ 's τὴ χώρα
ἑτοῦτο δὲν τὸ 'πέτυχε κι' ἀνάθεμμα τοῦ γείνει,
γιατὶ δυὸ βυάκια γέμισε κόκκαλα καὶ μνῆμα λίμνη.
Μ' ἄντα τὸ θέλω 'γὼ νὰ λέν, κι' ὁ 'χθρός μου κῶς νικᾶται,
κ' ἕνας γιὰ μᾶς δὲν ὀμιλεῖ, μηδ' ὁ Θεὸς λυπᾶται.

Ν. Γ. ΦΩΤΑΚΗΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ—ΜΥΘΟΙ—ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ

ΣΥΛΛΕΓΕΝΤΕΣ

ΥΠΟ

ΦΩΤΙΟΥ ΧΡΥΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ (ΦΩΤΑΚΟΥ)

(πρώτου ὑπασπιστοῦ τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη)

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΗΔΗ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΑ

ΚΓ'

Οἱ Ζυγοβιστηνοὶ εἶναι πολὺ ἐπιτήδειοι κλέπται, καὶ ὄχι εἰς ἄλλα, ἀλλὰ εἰς τὸ ἐμπόριον. Αὐτοὶ ἐμπορεύονται τὸ λάδι, τὸ ἑνόνουν μὲ διάφορα ἄλλα πράγματα καὶ τὸ κάμνουν ἀγνώριστον. Ἐπειδὴ δὲ τὸ μέλι εἶναι πάντοτε φθηνό, ῥίχνουν μέσα εἰς τὸ λάδι, τὸ ἀνακατόνουν καὶ τὸ λάδι γίνεται γλυκόν. Ἔπειτα παρακινοῦν τοὺς χωρικοὺς νὰ ἀγοράσουν λάδι, καὶ τοὺς λέγουν· βάλε εἰς τὸ στόμα σου νὰ ἰδῇς τί λάδι ἔχω· εἶναι 'σὰν τὸ μέλι γλυκόν· μάλιστα κάμνουν καὶ ὅρκον, ὅτι πωλοῦν λάδι 'σὰν τὸ μέλι.

Αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἐπιτηδεύουσι καὶ ἄλλο κακόν. Μέσα εἰς τὸ τουλοῦμι ῥάβουν ἄλλο μακρότερον τουλοῦμι, καὶ εἰς μὲν τὸ ἕνα βάλλουν νερόν, εἰς δὲ τὸ ἄλλο ὀλίγον λάδι διὰ δεῖγμα· ὅστις δὲ θέλει νὰ ἀγοράσῃ δοκιμάζει τὸ λάδι καὶ τοῦ φαίνεται καλόν, ἔπειτα δὲ ἀφοῦ τὸ ἀγοράσῃ, τὸ γυρίζει καὶ τὸ ῥίχνει εἰς τὸ κιοῦπί του. Κατόπιν ὁ ἀγοραστὴς εὑρίσκει μέσα νερὸν καὶ ὄχι λάδι, καὶ μαλόνει μὲ τοὺς δούλους καὶ μὲ τὴν γυναῖκά του, διότι δὲν γνωρίζει ποῖος ἔπῆρε τὸ λάδι καὶ ἔρριψε νερόν.

Ἄλλοι πάλιν Ζυγοβιστηνοὶ ἐφόρτωναν ἕνα πλοῖον λάδι εἰς τὰς Καλάμας, καὶ τὸ ἐκουβάλαγαν μὲ τὸ ἀγώγιον μὲ τὰ μουλάρια των εἰς τὸν λιμένα. Ὁ καπετάνιος τοῦ πλοίου ἦτο Σκλαβοῦνος, καὶ διὰ νὰ τὸν γελάσουν τοῦ εἶπον νὰ μετρᾷ τὰ φορτώματα ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου φορτόνεται τὸ λάδι, καὶ εἰς τὸ ξεφόρτωμα πάλιν νὰ ἔχῃ ἄλλον νὰ μετρᾷ τὰ φορτώματα διὰ νὰ βλέπῃ ἂν ἦναι σωτά. Εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου εἶχον ἄλλα ζῷα φορτωμένα ἀσκιὰ φουσκωμένα ἀέρα, καὶ ὅταν ἔφθαναν ἐκεῖ τὰ μουλάρια μὲ τὸ λάδι, ἔπαιρναν τὰ μιὰ μουλάρια ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐπρόσθετον ἄλλα μὲ τὰ φουσκωμένα ἀσκιά· Ὅταν δὲ ἔφθαναν εἰς τὸν τόπον τοῦ ξεφορτώματος ἐπροσποιοῦντο, ὅτι τὰ ἀσκιὰ μὲ τὸν ἀέρα εἶναι βαρειά, καὶ ἐφώναζαν ἕνας τὸν ἄλλον νὰ τοὺς βοηθήσῃ νὰ τὰ ξεφορτώσουν διὰ νὰ τὰ ἀδειάσουν εἰς τὰ βουτσιά. Αὐτὸ τὸ πανηγῦρι ἐγίνετο. Ὁ δὲ πτωχὸς Σκλαβοῦνος, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀγοράσει πεντακόσιαις βαρέλ-

λαις λάδι, ἔβλεπεν ὅτι τὰ βουτσιὰ ἔμειναν ἀδειανὰ καὶ ἠτὸν εἰς ἀπορίαν τί ἔγεινε τὸ λάδι, καὶ παρετήρει μήπως τρέχουν τὰ βουτσιά. Καὶ ὄχι μόνον αὐτὴν τὴν μηχανὴν ἔχουν οἱ Ζυγοβιστηνοί, ἀλλὰ καὶ ἄλλας ἀκόμη χειροτέρας, διότι βάζουν μέσα εἰς τὰ ἀσκιὰ μολύβι καὶ ποταμολίθους διὰ νὰ σηκόνουν βάρος καὶ νὰ ἀπατοῦν τὸν κόσμον.

Ὁ αὐτὸς ἔμπορος ὁ Σκλαβοῦνος ἐκάθησεν εἰς τὰς Καλάμας τέσσερα χρόνια, καὶ ἐμπορεύετο τὸ λάδι καὶ τὰ σῦκα. Μίαν δὲ ἡμέραν ὅπου ἦλθε τὸ καράβι του, καὶ τοῦ ἔφερε τὴν εἴδησιν ὅτι ἡ γυναῖκά του ἔτεκεν υἱόν, ἀπὸ τὴν χαράν του, εἶπε καὶ ἔρριξαν κανόνια. Ἀφοῦ δὲ οἱ Καλαματιανοὶ ἤκουσαν τὰ κανόνια καὶ ἔμαθον ὅτι ἦταν τοῦ πλουσίου του, τὸν ἠρώτησαν, τί χαρᾶς ἔχει ὅπου ρίχνει τὰ κανόνια, καὶ αὐτὸς εἶπεν ὅτι ἡ γυναῖκά του ἐγέννησεν ἀρσενικὸν παιδί. Τότε τὸν ἠρώτησαν, πόσον καιρὸν κάμνουν οἱ γυναῖκες εἰς τὸν τόπον του ἕως νὰ γεννήσουν (διότι αὐτὸς ἔλειπεν τέσσερα χρόνια), ἀπεκρίθη ὅτι αὐτὸ δὲν τὸ γνωρίζει, ἀλλὰ τοῦτο μόνον γνωρίζει, ὅτι τὸ διάφορον μένει εἰς τὸ σπῆτί του.

ΚΔ'

Οἱ Λαγκαδηνοὶ δύο τέχνας γνωρίζουν, εἶναι κτίσται καὶ μυλωνάδες. Μία γυναῖκα ἀπὸ τὰ Λαγκάδια ἐγέννησεν ἀρσενικὸν παιδί, καὶ ἡ γειτόνισσαις ἐπῆγαν νὰ τὴν συγχαροῦν, καὶ τῆς εἶπαν νὰ ζήσῃ τὸ παιδί της, καὶ νὰ γείνῃ καλὸς κτίστης ἢ καλὸς μυλωνᾶς. Αὐτὴ δὲ ἀπεκρίθη ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴν βελέντσαν ὅπου ἦτο κουκουλωμένη ὡς λεχῶνα· ἂς ζήσῃ τὸ παιδί μου καὶ ἂς γείνῃ καὶ παπᾶς.

ΚΕ'

Εἴπομεν ὅτι οἱ Λαγκαδηνοὶ εἶναι κτίσται. Μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἐθεμελίωναν ἕνα σπίτι. Κατὰ τὴν συνήθειαν τὴν παλαιάν, ὅποιος θεμελιόνει σπίτι, σφάζει ἕνα σφακτὸν ἐπάνω εἰς τὸν πρῶτον λίθον τοῦ θεμελίου, καλεῖ καὶ τὸν παπᾶ νὰ ψάλῃ ἁγιασμόν. Ὁ δὲ παπᾶς ἐνῷ ἐδιάβαζεν, ἠθέλησε νὰ μνημονεύσῃ καὶ τοὺς πρωτομαστόρους καὶ νὰ εὐχηθῇ ὑπὲρ τῆς ὑγιείας των. Ἠρώτησε λοιπὸν ἕνα ἀπὸ αὐτοὺς πῶς λέγουν τὰ ὀνόματα τῶν πρωτομαστόρων. Ὁ δὲ Λαγκαδηνὸς ἀπεκρίθη· «τί θέλεις τὰ ὀνόματα, δέσποτά μου; ζᾶ τσ' ἀνθρώπους σῶσον, Κύριε, εἰπὲς καὶ φθάνει.»

ΚΖ'

Εἰς τὰ 1835 κατὰ τὴν πρώτην δημαρχίαν ὁ δήμαρχος Τριπόλεως Ἰωάννης Πετρινός, ἄνθρωπος ἐξυπνος καὶ καλοθελητὴς τοῦ τόπου, ἐκάλεσε τοὺς κατοίκους νὰ γνωμοδοτήσωσι διὰ νὰ φέρωσιν ἰατρόν. Ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς ἀπεκρίθη, ὅτι δὲν θέλει ἰατρόν· ἔχει εἰς τὸ κατώγι του τέσσαρας. Ἐρωτηθεὶς δὲ τί ἐννοεῖ μὲ τοῦτο· μᾶς εἶπεν, ὅτι ἔχει τέσσαρα βαγένια κρασί.

ΚΖ'

Ἕνας κακομοίρης ἄνδρας ἔλεγε πρὸς τὴν γυναῖκά του· «γυναῖκα, ἂν πάθω τίποτα, τὸν σέμπρον νὰ πάρῃς ἄνδρα». Καὶ αὐτὴ ἀπεκρίθη· «καὶ ἐγώ, ἄνδρα, αὐτὸ ἔχω στὸν νοῦ μου».

ΒΙΟΥ ΟΔΥΝΑΙ

Μοὶ συνέβη πολλάκις ν' ἀκούσω ἀβροδίαιτον νεανίαν διελθόντα τὴν προτέραν νύκτα εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἡδυπαθείας καὶ τῆς τρυφῆς, λέγοντα ἐν μέσῳ χασμημάτων καὶ μορφασμῶν ἀνίας, ὅτι *ἐβαρύνθη τὴν ζωήν*. Προσέβλεψα μετά τινος ἀπορίας πρὸς τὸν ἐκδεδιηγημένον μεμψίμοιρον. Εἶχεν ἐτήσιον εἰσόδημα ἱκανῶν χιλιάδων δραχμῶν· ἀνέμενε νὰ κληρονομήσῃ συγγενεῖς παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ τάφου πλανωμένους, καὶ τότε, ὁ ἄργος ἐκεῖνος, ὁ «τὴν ζωὴν βαρυνθείς», θὰ εἶχεν ἀσφαλὲς εἰσόδημα πολλῶν χιλιάδων δραχμῶν. Ἦτο νέος ὑγιής. Καίτοι μὴ πεπαιδευμένος, δὲν ἐστερεῖτο ὅμως καὶ τῶν στοιχειωδῶν γνώσεων, ἂν δὲ οὐδεμίαν εἶχε πεῖραν τοῦ κόσμου εἶχεν ἐν τούτοις τὴν πεῖραν τῶν μεγάλων αἰθουσῶν, καὶ ἐφλέγετο ὑπὸ τῶν πόθων τῆς ἡλικίας του. Τὸ πῦρ τῆς ζωῆς του κατηνάλισκεν ὁμοιομόρφως. Ἠγείρετο ἀργὰ καὶ κατεκλίνετο ἀργά. Τὰ χρήματά του ἐδαπάνα ἀστόργως καὶ ἀκόπως. Σκοπὸν τοῦ βίου του εἶχε τάξει τὴν ἡδονήν, καὶ ἀφοῦ κατὰ κόρον ἐγεύετο αὐτῆς, ἐμελαγχόλα, καί, ὠχρὸς ἐκ τῆς ἀϋπνίας καὶ τῆς κραιπάλης, ἐτόλμα νὰ λέγῃ τὴν ἐπαύριον ὅτι ἡ ζωὴ τῷ ἦτο βάρος.... Τὴν ὥραν ἐκείνην πολιὸς οἰκογενειάρχης, κύπτων ὑπὸ τὸ καταθλιπτικὸν βάρος τοῦ γήρατος, τῶν πόνων καὶ τῶν στερήσεων, διήρχετο πρὸ αὐτοῦ, τὸν ἤκουε, καὶ τὸν κοπιώδη δρόμον του ἀκολουθῶν, ἐμειδία τὸ πικρὸν ἐκεῖνο μειδίαμα, ὅπερ ὡς εἰρωνεία σκληρὰ κατὰ τῆς χαρᾶς καὶ τῆς εὐθυμίας ἐπιφαίνεται ἐνίοτε εἰς τὰ ἀναιμικὰ χείλη τῶν ἀποκλήρων τῆς ζωῆς καὶ τῶν τέρψεών της....

Τὸν νέον ἐκεῖνον ἀνεζήτησα ἐπιμόνως πρὸ μιᾶς ἑβδομάδος. Ἤμην βέβαιος ὅτι ἤθελον τὸν θεραπεύσει, ἐὰν πράγματι ἔπασχε τὴν ἀηδῆ νόσον τοῦ κόρου. Ἀ! τὸν ἔθλιον! Ἐτόλμα νὰ μεμψιμοιρῇ αὐτὸς ὁ κατὰ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν τῆς πρωΐας ἐγειρόμενος ἀπὸ τῆς μαλακῆς στρωμνῆς του, καὶ ἄχρι τῆς ἑσπέρας δαπανῶν ὅσα θὰ ἤρκουν νὰ παραμυθήσωσι τόσους δυστυχεῖς, καὶ νὰ σώσωσι πλεῖστα πλάσματα τρυφερὰ ἀπὸ τὸ ὄνειδος καὶ τὴν ἀτιμίαν. Ἀλλ' ἐὰν δὲν εὑρέθη πρὸ ἐμοῦ, ἀπολέσας σπανίαν εὐκαιρίαν παραδειγματισμοῦ καὶ σωτηρίας, δύναται ν' ἀναγνώσῃ τὰς ὀλίγας ταύτας γραμμάς. Καὶ δι' αὐτόν, καὶ διὰ πολλοὺς ἄλλους σπουδάζοντας νὰ ἐπιδεικνύωσι τὴν ἀηδίαν καὶ τὸν κόρον τῆς ζωῆς δύνανται αἱ σκηναὶ ἃς ἐν συντόμῳ θὰ ἐκτυλίξω κατωτέρω, ν' ἀποθῶσι πρόξενοι ὠφελείας τινός, βελτιοῦσαι τὸν χαρακτῆρά των καὶ περιστέλλουσαι τὴν γλῶσσαν αὐτῶν, ἥτις, ἀφοῦ ἐγεύθη τῶν λεπτοτέρων καὶ ἡδυτέρων τῆς τέχνης παρασκευασμάτων, ἀρθροῖ λέξεις καὶ φράσεις, αἵτινες δὲν εἶναι εὐγνωμοσύνη, ἀλλὰ παραπονον... Ἡ λεπτότης τῆς γεύσεως αὐτῶν ἠμβλύνθη· ἡ ὄσφρησις δὲν τέρπεται πλέον εἰς τὰ μεθυστικὰ ἀρώματα, οὔτε ἡ ἁφὴ εἰς τὰς ἁβρὰς χειρίδας καὶ τὰ ὑφάσματα, δι' ὧν καλύπτουσιν ἑαυτούς. Ἐν τούτοις καθ' ἣν ὥραν, εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς τρυφῆς, παραπονοῦνται κεκορεσμένοι, ὁ ἀδελφός των, ὑπέρτερος κατὰ πολὺ ἐκείνων, σπαράσσεται ὑπὸ τῶν ὀδυνῶν τῆς πείνης καὶ μόλις τολμᾷ ν' ἀτενίσῃ πρὸς βάναυσον χονδρόπανον, ὡς εἰς στολήν, ἐν ᾗ ὁ ταλαίπωρος, καλύπτων τὰ κάτισχνα μέλη του, θὰ ἠδύνατο ν' ἀνεύρῃ ζωογόνον τι θάλπος, καὶ ἄμυναν κατὰ τῆς ὑγρασίας καὶ τοῦ ψύχους τῆς ἐποχῆς.

Ἐνασμενίζομεν οἱ ἄνθρωποι ἐπινοοῦντες σκηνὰς τραγικάς, καὶ φανταζόμενοι εἰκόνας ἀνθρωπίνης ἀθλιότητος, ἀνυπερβλήτου καὶ ἴσως φανταστικῆς. Καὶ ἐν τούτοις εἰς τὸν κόσμον τοῦτον τὸν περίεργον, τὸν αἰνιγματώδη καὶ ἀπροσδιόριστον, οὐδὲν δύναται νὰ ἦναι φανταστικὸν ὅταν ἀναφέρηται εἰς τὸν κύκλον τοῦ ἀπηνοῦς καὶ ἀκορέστου θηρίου, ὅπερ λέγεται «πενία». Δὲν ὑπάρχει ἐπινόημα φαντασίας τολμηρᾶς καὶ πασχούσης, ὅπερ νὰ μὴ δύνηται ν' ἀνευρεθῇ καὶ νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς τὸ ἀχανὲς αὐτὸ πέλαγος τῆς ζωῆς, τὸ τρικυμιῶδες καὶ ἄστοργον. Ἐπινοεῖς ἀτυχήματα; Πείσθητι ὅτι δύνασαι πάντοτε νὰ τὰ ἐφαρμόσῃς εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὰς περιπετείας της. Πολλάκις τὸ πνεῦμα δὲν δύναται νὰ συλλάβῃ ὅλην τὴν ἔντασιν τῆς φρικτῆς πραγματικότητος τοῦ βίου καὶ τῶν περισπασμῶν του. Ἐν τῷ κύκλῳ τῆς εὐδαιμονίας, ἐκεῖ τὰ ἐπινοήματα ἐξελέγχονται φαντασταὶ ὅλως καὶ ἀνεφάρμοστα. Φαντάζεσαι τὴν πλήρη ἀνακούφισιν; Πείσθητι ὅτι τὴν φαντάζεσαι μόνον, ἀλλ' οὐδαμοῦ τὴν εὑρίσκεις. Ἐν τῇ ἀτυχίᾳ, ὡς τὴν διέπλασεν ὁ μᾶλλον παράβολος, ὁ μᾶλλον τολμηρὸς νοῦς, μόνον ἐν τῇ ἀτυχίᾳ εὑρίσκει ὁ ἄνθρωπος τὴν δυστυχῆ εὐκαιρίαν νὰ τὴν ἐφαρμόσῃ ὡς τὴν ἐφαντάσθη ἐν τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ. Ἡ ἄλλη, ἡ ἀντίθετος, εἶναι ἰδανική· καὶ ἂν ὑπάρχῃ τι βέβαιον καὶ μόνιμον, ἐὰν ἔτι δύνηται νὰ ἦναι ἐφάμιλλον καὶ ὑπέρτερον τῆς ἐπινοίας, τοῦτο εἶναι οὐχὶ ἡ εὐδαιμονία, ἀλλ' ἡ κακοδαιμονία, ἡ ὕδρα αὕτη ἡ πολυκέφαλος, ἣν οὐδεὶς Ἡρακλῆς θὰ καταβάλῃ ποτέ, διότι, ἐὰν δὲν ἐπετράπη εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ προσψαύσῃ κἂν τὸν θελκτικὸν αὐτὸν ἀντικαποτρισμόν, ὅστις λέγεται «εὐδαιμονία», δὲν ἐπετράπη ἐπίσης εἰς τὸ ταλαίπωρον πλάσμα νὰ διαφύγῃ τὸν ὀξὺν ὄνυχα τοῦ ὀπαρκτοῦ καὶ ζῶντος θηρίου ὅπερ λέγεται «δυστυχία», καὶ ὅπερ διώκει ἡμᾶς αἰωνίως κατὰ πόδας καὶ πάντοτε ἀποτελεσματικῶς, οὐδεμίαν ἀναγνωρίζον διάκρισιν ἀλλὰ πλήσσον τὸν κραταιὸν καὶ ἀσθενῆ ἐξίσου, ἀντλοῦν ἐκ τῆς μεστῆς αὐτοῦ φαρέτρας τὸ βέλος, ὅπερ γνωρίζει ὅτι δύναται ν' ἀποσπάσῃ τὴν κραυγὴν τοῦ πόνου καὶ τὸ δάκρυον

τοῦ ἀτυχοῦς, ὃν ἐσημείωσε διὰ τοῦ ἀκοιμήτου βλέμματός του.

Εἴμεθα ἐν πλήρει χειμῶνι. Τοὺς τελευταίους ὑετοὺς ἐδεδέχθη τὸ ψῦχος καὶ παρὰ τὴν ἑστίαν καθήμενοι ἀναλογιζόμεθα τὴν πικρὰν μοῖραν τοσούτων ἀνθρωπίνων πλασμάτων, ἅτινα, θύματα τῆς πείνης, τῆς νόσου καὶ τοῦ ψύχους, κοίτονται ἑκάστην νύκτα εἰς τὰς στοὰς καὶ τὰς τρώγλας τῶν μεγαλοπόλεων. Τὸ αἴσθημα τοῦ οἴκου πληροῖ τότε τὴν ψυχήν μας. Οἱ πάσχοντες δὲν εἶναι οὔτε πρέπει νὰ ἦναι ξένοι πρὸς ἡμᾶς. Εἰσὶν ἄνθρωποι, καὶ ἰδοὺ ὁ μέγας, ὁ ἄλυτος δεσμός, ὁ συνάπτων ἡμᾶς, τοὺς ἐν Ἀθήναις βιοῦντας, πρὸς τοὺς ἀγνώστους μάρτυρας τοῦ «θηρίου,» τοὺς πάσχοντας ὑπὸ τὴν ὀμίχλην καὶ τοὺς πάγους. Καὶ ἐκεῖνοι ὑπῆρξαν ἢ εἶναι πατέρες, ἀδελφοί, σύζυγοι. Αἱ δοκιμασίαι κατεξήραναν ἴσως αὐτῶν τὴν στοργὴν καὶ τὸ αἴσθημα. Ἀλλ' ἡ καρδία πάσχει πάντοτε πλησσομένη. Αἱ συμφοραὶ δύνανται νὰ τροποποιήσωσι τὸν χαρακτῆρά μας, οὐδέποτε ὅμως νὰ τὸν ἀλλάξωσιν. Ὁ ἀποσκληρυνθεὶς ἐν τοῖς παθήμασιν οὔτε τὸ δάκρυον ἀπώλεσε οὔτε τὸν κόκον τῆς εὐαισθησίας... Ἡ γυνὴ ἐκείνη, ἡ ὑποτρέμουσα, τίς οἶδεν, ἴσως ἦτό ποτε εὐτυχής· εἶχε σύζυγον τίμιον, καὶ τέκνα, πρὸς ἃ ὑπερηφάνως ἠτένισεν. Ἤδη οὐδὲν ἔχει. Ἡ θυγάτηρ της ἀποπλανηθεῖσα ἐσύρθη εἰς τὰ καταγώγια· ὁ υἱός της εἰς φαύλας ἑταιρείας ἐμπεσὼν ἀπέβη κακοῦργος καὶ ἤδη σήπεται εἰς τὴν φυλακήν. Τὸ δεκαετὲς ἐκεῖνο παιδίον, τὸ μετὰ κόπου μοχθοῦν νὰ καταλάβῃ ὑπὸ τὴν ὑγρὰν στοὰν μικρὸν χῶρον μεταξὺ ρυπαρῶν πελμάτων ἀνδρὸς καὶ τῆς κεφαλῆς γυναικός, θέλει νὰ θερμανθῇ, ἀλλ' οὐδεὶς τὸ προσέχει· εἶναι ὀρφανόν, καὶ ἀλλοίμονον εἰς τὴν μοῖράν του. Πιθανῶς ἐμπεσὸν εἰς τὴν νοσηρὰν ἐκείνην ἑστίαν, θὰ γείνῃ μικρὸς κλέπτης, καὶ νεανίας θὰ συρθῇ εἰς τὴν ἀγχόνην. Ἐν μέσῳ τῶν πενθίμων σκέψεων τῶν πιεζουσῶν τὴν ψυχήν μας προβάλλει τότε ἀνακούφισίς τις ἐγωϊστικὴ καὶ ἥκιστα ἀναφερομένη εἰς τὴν ὑψηλὴν διδασκαλίαν τοῦ «πλησίον», ἣν ἐδίδαξεν ἡμᾶς καὶ διδάσκει τὸ Εὐαγγέλιον. Ὅμοιοι πρὸς τὸν ἀπὸ τῆς ἀκτῆς θεώμενον τὸν ναυαγόν, ἐνῷ θλιβόμεθα διὰ τὴν δυστυχῆ τύχην τῶν ἄλλων, χαίρομεν ἐν τούτοις οὐχὶ διότι ἡ δυστυχία τοῦ πλησίον τέρπει ἡμᾶς, ἀλλὰ διότι δὲν εἰμεθα ἡμεῖς εἰς τὴν θέσιν τοῦ ναυαγοῦ.... Ἐπεκτείνομεν τότε τὸ ἐνδιαφέρον ἡμῶν καὶ ἔξω τοῦ ἰδίου οἴκου καὶ χαίρομεν ὅτι ἐδῶ, εἰς τὰς Ἀθήνας, ὁ ὄνυξ τοῦ «θηρίου» δὲν εὑρίσκει θύματα νὰ σπαράξῃ, διότι οὐδεὶς ἐν Ἀθήναις εἶναι δυστυχής, οὐδεὶς πεινᾷ, οὐδεὶς νῆστις ἀγρυπνεῖ παρὰ τὴν κλίνην τέκνου προσφιλοῦς στερουμένου τροφῆς καὶ σπαίροντος δι' ἔλλειψιν φαρμάκων, οὐδεὶς μένει ἄστεγος ἀναγκαζόμενος, ἀφοῦ ὑπέστη τὴν βάσανον τῆς πείνης, νὰ ὑποστῇ καὶ τὴν τῆς βροχῆς καὶ τοῦ ψύχους μὴ ἔχων στέγην, ὑφ' ἣν νὰ προσφύγῃ καὶ ῥάκος σκεπάσματος, ὑφ' ὃ νὰ καλυφθῇ. Τὰ χείλη μας διαστέλλει τότε φωνὴ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Δημιουργόν, ἐπινεύσαντα ὅπως ἡ πενία, ἡ ἀδυσώπητος καὶ τρομερὰ αὕτη μάστιξ τῆς ἀνθρωπότητος, μὴ ἐμφανισθῇ ποτε τῆς ἡμετέρας πόλεως διώκουσα θύματα, καὶ τρεφομένη διὰ τῶν σπαραγμῶν καὶ τῆς ἀσιτίας τῶν ἀτυχῶν οὓς συνέλαβε διὰ τῶν ὀνύχων της.

Ἀλλ' εἶναι ἀληθὲς ὅτι εἰς τὰς Ἀθήνας δὲν ὑπάρχουσι πένητες καὶ τοσούτῳ δυστυχεῖς, ὥστε ἡ θέα αὐτῶν νὰ φυγαδεύῃ τὴν ὀλίγην χαρὰν τῆς καρδίας μας καὶ νὰ προκαλῇ ἀλγεινὰς σκέψεις καὶ πενθίμους; Δὲν ἔχομεν ἀληθῶς ἐν Ἀθήναις τὰς τραγικὰς ἐκείνας σκηνὰς τὰς ἐκτυλισσομένας ἑκάστοτε εἰς τὰς ἀποκέντρους τῶν μεγαλοπόλεων συνοικίας, καὶ ἐν αἷς ἡ *ἀπόλυτος στέρησις* παρίσταται ὡς ὁ στήμων περὶ ὃν ὑφαίνονται δράματα μυριάκις σπαρακτικώτερα τῶν διὰ τὴν σκηνὴν ἐπινοουμένων; Τοῦτο ἀμυδρῶς θέλει γνωσθῇ κατωτέρω. Καὶ ἐὰν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τὰ πάντα δέον νὰ κρίνωνται σχετικῶς, βεβαίως ὁ ἀναγνώστης, ὁ τυχὸν ἐπισκεφθεὶς τὴν Εὐρώπην καὶ μελετήσας ἐκεῖ τὴν βιωτικὴν ἀθλιότητα ἐνίων κλάσεων τοῦ λαοῦ, δὲν πρέπει, παραβάλλων τὰς στερήσεις τοῦ ἐγχωρίου πρὸς τὰς στερήσεις τοῦ ἀλλοδαποῦ, ν' ἀποφανθῇ ὅτι τὸ ὀδυνηρὰ παθήματα τῶν ἡμετέρων συμπολιτῶν εἶναι παιδιὰ καὶ ἄθυρμα πρὸ τῶν γιγαντιαίων στερήσεων καὶ κακώσεων, εἰς ἃς ἡ ἀδυσώπητος ἀνάγκη ὑποβάλλει τάξεις ὁλοκλήρους ἀλλαχοῦ. Καὶ ἐν τῷ κακῷ τούτῳ προέτρεξε δυστυχῶς ἡ κοινωνία μας. Ἄχρι πρό τινος χρόνου ἠδυνάμεθα οἱ ἐν Ἀθήναις νὰ ἐπωμεν ὑπερηφάνως ὅτι οὐδεὶς ἐν τῇ πόλει μας ὑφίσταται τὴν μέχρις ἀποπνιγμοῦ πίεσιν τῆς πείνης καὶ τῆς δυστυχίας. Σήμερον ὅμως δὲν δυνάμεθα νὰ ἰσχυρισθῶμεν παραπλήσιόν τι. Ὑπάρχουσι παρ' ἡμῖν ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδία, ἅτινα ἡ νὺξ καταλαμβάνει πεινῶντα. Ἀνατέλλει ὁ ἥλιος, δύει καὶ πάλιν, ἀλλὰ τὸ ταλαίπωρον πλάσμα ἐξακολουθεῖ σφαδάζον πάντοτε ὑπὸ τοὺς ὄνυχας καὶ τοὺς ὀδόντας τοῦ «θηρίου». Δὲν εἶναι τοῦτο ἐπίνοια· ἀτυχῶς δὲν εἶναι οὔτε κἂν ὑπερβολή. Εἶναι γεγονὸς βεβαιωμένον, εἶναι ἀλήθεια ὀδυνηρὰ ἀξία τῆς ἐμβριθοῦς μελέτης τῆς νεαρᾶς καὶ φιλανθρώπου ἡμῶν κοινωνίας, ἥτις ἂν δὲν ἦναι βαθύπλουτος, δὲν πένεται ὅμως, καὶ δύναται νὰ θυσιάζῃ πάντοτε μικρόν τι, ἐλάχιστον, ὅπως παρηγορήσῃ τὴν φριχτοτέραν ἀπόγνωσιν θυμάτων στερήσεως καθημερινῆς. Ἐὰν ὑπάρχῃ τίτλος εὐγενείας ἀκτινοβολῶν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς πόλεώς τινος, ἂς μοὶ ἐπιτραπῇ νὰ εἴπω ὅτι ὁ τίτλος οὗτος δὲν δύναται νὰ ἦναι ἄλλως ἢ ὁ τῆς εὐποιΐας, τῆς θείας ταύτης ἀρετῆς, ἥτις ἀρκεῖ καὶ μόνη νὰ παράσχῃ τὸ ἀσφαλὲς μέτρον τοῦ αἰσθήματος καὶ τῆς ἀληθοῦς προόδου πάσης πόλεως καὶ κοινωνίας, καὶ νὰ ἰσορρόπησῃ ἀτελείας ἄλλας, αἵτινες, ἐνῷ εἶναι ἀληθῆς ὀπισθοδρόμησις, ἀκολουθοῦσιν ἐν τούτοις κατὰ πόδας τὴν πρόοδον καὶ εἶναι ἀχώριστοι ἀπὸ τὸν λεγόμενον πολιτισμόν.

(Ἕπεται τὸ 6' μέρος).

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ

ΟΙ ΚΟΜΗΤΑΙ

Οἱ ἐν Εὐρώπῃ ἀστρονόμοι ἀνήγγειλαν ἐσχάτως τὴν ἐμφάνισιν τριῶν κομητῶν. Ὁ εἷς τούτων θὰ ἐκλείψῃ ὁσονοῦπω, ἀλλ' οἱ ἄλλοι θὰ καταστῶσιν ὁρατοὶ καὶ διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ ἀπὸ τῆς τρίτης ἑβδομάδος τοῦ Ἀπριλίου. Ἀμφότεροι οὗτοι οἱ κομῆται ἔχουσι παραπλησίαν τροχιάν, περὶ τὰ τέλη δὲ Ἀπριλίου ἀμφότεροι θὰ ὦσιν ὁρατοὶ ἐγγύτατα ἀλλήλων κατὰ πᾶσαν ἑσπέραν μεταξὺ τῆς 8 καὶ 9 μ. μ. κάτω τοῦ ζενίθ. Ἐκ τῆς προσεχοῦς αὐτῶν ἐμφανίσεως λαμβάνοντες ἀφορμὴν δημοσιεύομεν χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς «Ἑβδομάδος» τὴν κάτωθι ἱστορικὴν περὶ κομητῶν διατριβὴν τοῦ γνωστοῦ ἐμβριθοῦς γάλλου ἀστρονόμου καὶ γλαφυροῦ συγγραφέως πλείστων ἀστρονομικῶν συγγραμμάτων κ. Φλαμμαριών.

«Ἡ ἐμφάνισις τῶν κομητῶν ἐφελκύει ἀναμφηρίστως περισσότερον τῶν λοιπῶν ἀστέρων τὴν προσοχὴν τῶν βροτῶν. Τὸ σπάνιον αὐτῶν, τὸ παράδοξον καὶ τὸ μυστηριῶδες τῆς ἀπόψεως αὐτῶν ἐκπλήττουσι καὶ τὴν μᾶλλον ἀδιάφορον διάνοιαν. Τὰ ἀντικείμενα, ἅτινα βλέπομεν καθ' ἑκάστην, τὰ φαινόμενα, ἅτινα ἀναπαρίστανται σταθερῶς ἢ τακτικῶς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν, δὲν ἐκπλήττουσιν ἡμᾶς πλέον, οὔτε τὴν προσοχήν, οὔτε τὴν περιεργίαν ἡμῶν διεγείραντα· «Οὐχὶ ἀλλ' ἴσως ἀποροῦσιν οἱ φιλόσοφοι βλέποντες πίπτοντα λίθον τινά, ἔγραφεν ὁ Ἀλαμπέρ, ὁ δὲ ἐμπαίζων τὴν ἔκπληξιν αὐτῶν λαός, συμμερίζεται ταχέως αὐτήν, ὅσον ὀλίγον καὶ ἂν σκέπτηται.»

Ναί! πρέπει νὰ εἶνέ τις φιλόσοφος, πρέπει νὰ σκέπτηται τις ὅπως καπορθώσῃ ν' ἀναζητήσῃ τὸ πῶς καὶ τὸ *διατί* τῶν γεγονότων, ἅτινα καθ' ἑκάστην ἢ συχνάκις καὶ τακτικῶς βλέπομεν. Τὰ θαυμασιώτερα φαινόμενα μένουσιν ἀπαρατήρητα. Ἡ ἕξις, ἀμβλύνουσα τὰς ἡμετέρας ἐντυπώσεις, ἐπάγεται τὴν ἀδιαφορίαν. Ἡ παρατήρησις αὕτη εἶνε ἀρκούντως περίεργος. Τὸ ἀπρόοπτον καὶ τὸ ἔκτακτον γεννῶσι πάντοτε τὸν φόβον, οὐδέποτε δὲ τὴν χαρὰν ἢ τὴν ἀδιαφορίαν. Τοιουτοτρόπως παντταχοῦ καὶ πάντοτε ἡ παράδοξος ἄποψις κομήτου τινός, τὸ θαμβὸν τῆς οὐρᾶς αὐτοῦ καὶ ἡ αἰφνιδία ἐμφάνισίς του ἐν τῷ στερεώματι παρήγαγον εἰς τὸ πνεῦμα τῶν λαῶν τὴν ἐντύπωσιν φαβερᾶς δυνάμεως ἀπειλούσης τὴν ἀνέκαθεν καθεστηκυῖαν τάξιν ἐν τῇ πλάσει. Ἐπειδὴ δὲ τὸ φαινόμενον τοῦτο ἐπ' ὀλίγον διαρκεῖ, ἐγεννήθη ἡ δοξασία ὅτι ἡ ἐπήρειά του εἶνε ἄμεσος ἢ τοὐλάχιστον ἐπικειμένη. Τὰ συμβαίνοντα ἄλλως τε ἐν τῷ κόσμῳ ἐν τῇ ἀλληλουχίᾳ αὐτῶν σπάνιστα παρουσιάζουσι γεγονός τι, δυνάμενον νὰ θεωρηθῇ ὡς πλήρωσις ἀπαισίου οἰωνοῦ!

Ἐκτὸς ὀλιγίστων ἐξαιρέσεων, οἱ ἀρχαῖοι ἀστρονόμοι ἐθεώρησαν πᾶς κομήτας εἴτε ὡς ἀτμοσφαιρικὰ μετέωρα, εἴτε ὡς ὅλως περιοδικὰ οὐράνια φαινόμενα. Κατὰ τοὺς μέν, οἱ ἀστέρες οὗτοι ἦσαν γήϊ-

ναι ἀναθυμιάσεις φλογιζόμεναι ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ πυρός, κατὰ τοὺς δὲ ἦσαν αἱ ψυχαὶ τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, αἵτινες ἀνήρχοντο πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ αἱ ὁποῖαι παρέδιδον τὸν δυστυχῆ ἡμῶν πλανήτην εἰς τὰ δεινά, ὑφ' ὧν τόσον συχνὰ προσεβλήθη. Οἱ Ῥωμαῖοι φαίνονται σπουδαίως πιστεύσαντες ὅτι ὁ μέγας κομήτης, ὅστις ἐνεφανίσθη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καίσαρος τῷ 43 π. Χ. ἦτο πράγματι ἡ ψυχὴ τοῦ δικτάτωρος. Κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα ὁ Χελβέλιος καὶ αὐτὸς ὁ Κέπλερ ἔτεινον νὰ θεωρήσωσιν αὐτοὺς ὡς ἀναθυμιάσεις, προερχομένας ἐκ τῆς γῆς καὶ τῶν ἄλλων πλανητῶν. Διὰ τοιούτων ἰδεῶν ἐννοεῖται ὅτι ὁ προσδιορισμὸς τῶν κινήσεων τῶν κομητῶν πολὺ παρημελήθη. Χάρις ὅμως εἰς τὰς προσπαθείας κατ' ἀρχὰς τοῦ Tycho-Brahé, ἔπειτα δὲ τοῦ Νεύτωνος, Χάλλεϋ καὶ πρὸ πάντων τῶν νεωτέρων ἀστρονόμων ἀνυψώθη εἰς τὴν τάξιν τῆς θεωρίας τῶν πλανητικῶν κινήσεων.

Ὁ ἱστορικὸς Σουετώνιος ἀποδίδει εἰς τὴν ἐπήρειαν ἑνὸς τοιούτου ἀστέρος τὰς διαπραχθείσας ὑπὸ τοῦ Νέρωνος φρικαλεότητας προσοικειωθέντος τὸν ἀστρολόγον Βάβιλον, διαβεβαιοῖ δὲ ὅτι κομήτης τις προήγγειλε τὸν θάνατον τοῦ Κλαυδίου. Δίων ὁ Κάσσιος γράφει πρὸς τούτοις:

«Πλεῖστα σημεῖα προηγήθησαν τοῦ θανάτου τοῦ Βεσπεσιανοῦ. Κομήτης τις ἐνεφανίσθη ἐπὶ πολὺν χρόνον. Ὁ τάφος τοῦ Αὐγούστου ἠνοίχθη ἀφ' ἑαυτοῦ. Ἐπειδὴ οἱ ἰατροὶ ἐπέπληττον τὸν αὐτοκράτορα, διότι, καίπερ προσβληθεὶς ὑπὸ σοβαρᾶς νόσου, ἐξηκολούθει νὰ ζῇ κατὰ τὴν συνήθειάν του καὶ ν' ἀσχολῆται εἰς τὰς ὑποθέσεις τοῦ κράτους· «Πρέπει, ἀπήντησεν, ὁ αὐτοκράτωρ ν' ἀποθνήσκῃ ὄρθιος·» ἰδὼν δὲ αὐλικούς τινας συνδιαλεγομένους χαμηλοφώνως περὶ τοῦ κομήτου· Ὁ καρηκομῶν οὗτος ἀστήρ, δὲν ἀφορᾷ εἰς ἐμέ, εἶπε γελῶν· ἀπειλεῖ μᾶλλον τὸν βασιλέα τῶν Πάρθων, διότι ἐκεῖνος τρέφει κόμην, ἐγὼ δὲ εἶμαι φλακρός. Ἡ ἀπάντησις αὕτη ὁμοιάζει τῇ τοῦ Ἀννίβα πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Βιθυνίας, ὅστις ἠρνεῖτο νὰ σύναψῃ μάχην ἕνεκα τῶν κακῶν οἰωνῶν τῶν σπλάχνων τῶν ἱερείων· Τοιουτοτρόπως προτιμᾷς λοιπὸν τὴν γνώμην ἑνὸς ἠπατος ἀρνίου ἀπὸ τὴν γνώμην ἑνὸς ἀρχαίου στρατηγοῦ;» Πᾶσα ἐποχὴ ἔχει τὰς δεισιδαιμονίας της καὶ ἡμεῖς δὲ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας δὲν στερούμεθα τοιούτων γελοίων.

Αἱ αὐταὶ δοξασίαι ἐκδηλοῦνται καὶ παρ' Ἕλλησι· κομήτης τις ἐμφανισθεὶς τῷ 371 π. Χ. καὶ περιγραφεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους προήγγειλε, κατὰ Διόδωρον τὸν Σικελιώτην, τὴν παρακμὴν τῶν Λακεδαιμονίων καὶ, κατὰ τὸν Ἔφορον, τὴν κατάκλυσιν ὑπὸ τῆς θαλάσσης τῶν ἀχαϊκῶν πόλεων Ἑλίκης καὶ Βούρας.

Ὁ Πλούταρχος ἀναφέρει ὅτι ὁ κομήτης τοῦ ἔτους 344 π. Χ. ὑπῆρξε διὰ Τιμολέοντα τὸν Κορίνθιον οἰωνὸς ἐπιτυχίας τῆς ἐκστρατείας, ἣν διηύθυνε τὸ αὐτὸ ἔτος κατὰ τῆς Σικελίας. Ὁ ἱστορικὸς Σωκράτης διηγεῖται καὶ οὗτος ὅτι τῷ 100 μ. Χ. κομήτης τις ἐν σχήματι ξίφους ἔλαμπεν ἄνωθεν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐφάνη προσψαύων τὴν πόλιν, καθ' ἣν στιγμὴν ἡ ἀπιστία τοῦ Γαϊνᾶ ἠπείλει αὐτὴν διὰ μεγάλων δυστυχιῶν.

Ὁ μεσαίων ὑπερεθεμάτισεν, οὕτως εἰπεῖν, ἐπὶ τῶν μωρῶν τούτων ἰδεῶν τῆς ἀρχαιότητος· ἐγένοντο δὲ περιγραφαὶ κομητῶν τινων, τῶν ὁποίων τὸ φαντασιῶδες ὑπερβαίνει πᾶν ὅ,τι δύναταί τις νὰ φαντασθῇ. Ὁ Παράκελσος βεβαιοῖ, ὅτι οἱ ἄγγελοι πέμπουσιν αὐτοὺς ὅπως προειδοποιήσωσιν ἡμᾶς. Ὁ αἱμοβόρος παράφρων, ὅστις ἐκαλεῖτο Ἀλφόνσος ΣΤ' βασιλεὺς τῆς Πορτογαλλίας, μαθὼν τὴν ἐμφάνισιν τοῦ κομήτου τῷ 1664, ὥρμησεν εἰς τὸν ἐξώστην του, ἐξηκόντισε κατ' αὐτοῦ μωρὰς ὕβρεις καὶ ἠπείλησεν αὐτὸν διὰ τοῦ πιστολίου του. Ὁ κομήτης ἐξηκολούθησε μεγαλοπρεπῶς διατρέχων τὴν τροχιάν του.

Εἷς τῶν μᾶλλον περιωνύμων ἐν τῇ ἱστορίᾳ περιοδικῶν κομητῶν εἶνε ὁ φέρων σήμερον τὸ ὄνομα τοῦ Χάλλεϋ εἰς μνήμην τοῦ ἀστρονόμου, ὅστις πρῶτος ὑπελόγισε καὶ προεῖπε τὰς περιόδους αὐτοῦ. Ὁ κομήτης οὗτος ἐνεφανίσθη πράγματι 24 ἤδη φορὰς ἀπὸ τοῦ 12 ἔτους μ. Χ. ἀπὸ τῆς μᾶλλον δηλ. μεμακρυσμένης χρονολογίας τῆς ἐμφανίσεως, ἧς διετηρήθη ἡ μνήμη. Ἡ πρώτη ἀξιομνημόνευτος ἐμφάνισίς του ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Γαλλίας εἶνε ἡ ἐν ἔτει 873 ἐπὶ τῆς βασιλείας Λουδοβίκου τοῦ Εὐήθους. Ἀνώνυμος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης χρονογράφος ἐπονομαζόμενος Ἀστρονόμος ποιεῖται λόγον περὶ αὐτοῦ ὡς ἑξῆς·

«Ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἁγίων ἡμερῶν τοῦ Πάσχα φαινόμενον πάντοτε ἀπαίσιον καὶ θλιβερὰ προοιωνιζόμενον ἐπεφάνη εἰς τὸν οὐρανόν. Ἅμα ὁ αὐτοκράτωρ, ὅστις πολὺ προσεῖχεν εἰς τοιαῦτα φαινόμενα, παρατηρήσας τοῦτο, δὲν ἠδυνήθη πλέον νὰ ἡσυχάσῃ. Ἀλλαγὴ βασιλείας καὶ ὁ θάνατος ἡγεμόνος τινὸς προαγγέλλονται διὰ τοῦ σημείου τούτου, μοὶ εἶπε. Συνεβουλεύθη τότε τοὺς ἐπισκόπους· οὗτοι δ' ἀπήντησαν αὐτῷ, ὅτι ὤφειλε νὰ δεηθῇ, νὰ κτίσῃ ἐκκλησίας καὶ νὰ ἱδρύσῃ μοναστήρια. Τοῦτο καὶ ἔπραξεν· ἀλλὰ μετὰ τρία ἔτη ἀπέθανεν.

Ὁ κομήτης τοῦ Χάλλεϋ ἐνεφανίσθη καὶ πάλιν τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1066 καθ' ἣν στιγμὴν Γουλιέλμος ὁ Κατακτητὴς ἐπέδραμεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Οἱ χρονογράφοι γράφουσιν ὁμοφώνως. «Οἱ Νορμανδοὶ καθοδηγούμενοι ὑπό τινος κομήτου εἰςβάλλουσιν εἰς Ἀγγλίαν.» Ἡ δούκισσα καὶ βασίλισσα Μάτθίλδη, σύζυγος τοῦ Γουλιέλμου, παρέστησε λίαν ἀφελῶς τὸν κομήτην τοῦτον καὶ τὴν ἔκπληξιν τῶν ὑπηκόων αὐτῆς ἐπὶ πεποικιλμένης ὀθόνης μήκους 70 μέτρων, ἣν πᾶς τις δύναται νὰ ἴδῃ ἐν Βαγέ. Ἡ βασίλισσα Βικτώρια φέρει ἐπὶ τοῦ στέμματος αὐτῆς κόσμημά τι ἀποσπασθὲν ἐκ τῆς οὐρᾶς τοῦ κομήτου τούτου, ὅστις μεγίστην ἔσχεν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς νίκης τῶν Ἀστιγξ.

* *

Ἀλλ' ἡ διασημοτέρα ἐμφάνισίς του εἶνε ἡ τοῦ 1456 τρία, ἔτη μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἡ Εὐρώπη διετέλει εἰςέτι ὑπὸ τὸ κράτος τῆς συγκινήσεως, ἣν προὐξένησεν ἡ φοβερὰ αὕτη εἴδησις. Διηγοῦντο ὅτι ἡ ἐκκλησία τῆς Ἁγίας Σοφίας μετεβλήθη εἰς τέμενος, ὅτι ἅπας ὁ χριστιανικὸς λαὸς κατεσφάγη ἢ ἠχμαλωτίσθη· πάντες δ' ἔτρεμον διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς χριστιανοσύνης. Ὁ κομήτης ἐφάνη κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1456· ἦτο δὲ μέγας καὶ τρομερός, καθὰ λέγουσιν οἱ σύγχρονοι χρονογράφοι. Ἡ οὐρὰ αὐτοῦ ἐκάλυπτε δύο οὐράνια σημεῖα· ἦτοι 60 μοίρας, τὸ χρῶμά του ἦν λαμπρὸν χρυσοῦν, ἐπαρουσίαζε δὲ ἄποψιν κυμαινομένης φλογός. Ἐν τῇ ἐμφανίσει αὐτοῦ διεῖδον βεβαίαν ἔνδειξιν τῆς θείας ὀργῆς· οἱ Μουσουλμάνοι διαβλέπουσιν ἐν αὐτῷ σταυρόν, οἱ δὲ χριστιανοὶ *γιαταγάνιον*. Ἐπὶ τοσούτῳ μεγάλῳ κινδύνῳ ὁ πάπας Κάλιξτος Γ' διέταξε νὰ σημάνωσιν οἱ κώδωνες, ὅλων τῶν ἐκκλησιῶν τὴν μεσημβρίαν, προσεκάλεσε δὲ τοὺς πιστοὺς νὰ δέωνται, ὅπως ἐξορκίσωσι τὸν κομήτην καὶ τοὺς Τούρκους. Ἡ συνήθεια αὕτη διετηρήθη παρ' ἅπασι τοῖς καθολικοῖς λαοῖς, καίτοι οὐδόλως φοβούμεθα πλέον τοὺς κομήτας, πολὺ ὀλιγώτερον δὲ τοὺς Τούρκους· ἔκτοτε χρονολογεῖται ὁ *Angelus*.

Καὶ ὁ κομήτης οὗτος δὲν ἀποτελεῖ ἐξαίρεσιν τοῦ γενικοῦ κανόνος, διότι οἱ μυστηριώδεις οὗτοι ἀστέρες ἔχουσι τὴν ἰδιότητα ν' ἀσκῶσιν ἐπὶ τῆς φαντασίας δύναμιν βυθίζουσαν αὐτὴν εἰς τὴν ἔκστασιν ἢ τὴν φρίκην. *Πύραι ῥομφαῖαι, σταυροὶ αἱμοσταγεῖς, ἐγχειρίδια πεπυρακτωμένα, λόγχαι, δράκοντες* καὶ *ἄλλαι* τοιαῦται ὀνομασίαι ἀπεδόθησαν αὐτοῖς κατὰ τὸν Μεσαίωνα καὶ τὴν Ἀναγέννησιν. Οἱ κομῆται, ὡς ὁ τοῦ 1577, φαίνονται ἄλλως δικαιολογοῦντες διὰ τοῦ παραδόξου σχήματός των τοὺς τίτλους, δι' ὧν προσηγόρευσαν γενικῶς αὐτούς Καὶ οἱ σπουδαιότεροι συγγραφεῖς δὲν εἶνε ἀπηλλαγμένοι τοῦ τρόμου τούτου. Οὕτως εἰς κεφάλαιόν τι περὶ τῶν *Οὐραλίων τεράτων* ὁ διάσημος χειρουργὸς Ἀμβρόσιος Παρὲ περιγράφει διὰ ζωηροτάτων καὶ φρικωδῶν χρωμάτων τὸν κομήτην τοῦ 1528· «Ὁ κομήτης οὗτος ἦτο τόσον φρικαλέος καὶ φοβερὸς καὶ τοσοῦτον προὐξένει εἰς τὸν ὄχλον τρόμον, ὥστε τινὲς μὲν ἀπέθανον ἐκ τοῦ φόβου, ἄλλοι δὲ ἠσθένησαν. Ἐφαίνετο μήκους ἐκτάκτου καὶ χρώματος αἱματώδους. Εἰς τὴν κορυφὴν αὐτοῦ ἔβλεπέ τις τὸ σχῆμα *κεκαμμένου βραχίονος* κρατοῦντος μέγα ξίφος εἰς τὴν χεῖρα, *ὡσεὶ ἤθελε νὰ πλήξῃ*. Εἰς τὸ ἄκρον ἐφαίνοντο τρεῖς ἀστέρες. Ἑκατέρωθεν δὲ τῶν ἀκτίνων τοῦ κομήτου τούτου ἐφαίνετο μέγας ἀριθμὸς πελέκεων, μαχαιρῶν, ξιφῶν αἱμοτοβαφῶν, μεταξὺ δ' αὐτῶν διεκρίνοντο ἀνθρώπινοι μορφαὶ εἰδεχθεῖς φέρουσαι πώγωνας καὶ τὴν κόμην ἠνωρθωμένην.»

Καὶ αὐτὸς ὁ σοφὸς Βερνουλλὶ δὲν ἦτο ἀπηλλαγμένος τοιούτων προλήψεων, ἐπαναλαμβάνει δὲ λέγων ὅτι, ἐὰν τὸ σῶμα τοῦ κομήτου δὲν εἶνε σημεῖον ὁρατὸν τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, ἡ οὐρὰ ὅμως αὐτοῦ *ἐξάπαντος εἶνε*. Εἰς τὸν κομήτην τοῦτον ὁ

Γουΐστων ἀπέδιδε τὸν κατακλυσμόν, βασιζόμενος ἐπὶ μαθηματικῶν ὑπολογισμῶν.

Σύγχρονος τοῦ Νεύτωνος, θεολόγος ἅμα καὶ ἀστρονόμος, ὁ Ἄγγλος οὗτος ἐδημοσίευσε τῷ 1696 *Θεωρίαν τῆς γῆς*, δι' ἧς προὐτίθετο νὰ ἐξηγήσῃ διὰ τῆς ἐπιδράσεως κομήτου τινὸς τὰς γεωλογικὰς ἀναστατώσεις καὶ τὰ συμβάντα κατὰ τὴν ἀφήγησιν τῆς *Γενέσεως*. Ἡ θεωρία του κατ' ἀρχὰς ἦτο ὅλως ὑποθετικὴ ἐπ' οὐδενὸς ἰδιαιτέρως ἐφαρμοζομένη κομήτου, ἀλλ' ὅτε ὁ Χάλλεϋ ὥρισε διὰ τὸν περίφημον κομήτην τοῦ 1680, ἐλλειπτικὴν τροχιάν, ἣν διατρέχει εἰς 575 ἔτη, ὁ δὲ Γουΐστων εὗρεν ὡς χρονολογίαν τῶν ἀρχαίων αὐτοῦ ἐμφανίσεων μίαν τῶν ὁρισθεισῶν ὑπὸ τῶν χρονολόγων ἐποχῶν, καθ' ἣν συνέβη ὁ κατακλυσμὸς τοῦ Μωϋσῆ, ὁ θεολόγος ἀστρονόμος δὲν ἐδίστασε πλέον, καθώρισε τὴν θεωρίαν αὐτοῦ καὶ ἀπέδωκεν εἰς τὸν κομήτην τοῦ 1680 ὄχι μόνον τὴν ἰδιότητα τοῦ καταστροφέως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους διὰ τῶν ὑδάτων, ἀλλὰ καὶ τὴν τοῦ ἐμπρηστοῦ ἐν τῷ μέλλοντι.

«Ὅτε ὁ ἄνθρωπος ἡμάρτησε, λέγει, μικρός τις κομήτης διῆλθεν ἐγγύτατα τῆς Γῆς καὶ ταμὼν πλαγίως τὸ ἐπίπεδον τῆς τροχιᾶς αὐτῆς ἔδωκεν αὐτῇ κυκλοτερῆ κίνησιν. Ὁ Θεὸς εἶχε προΐδει ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔμελλε ν' ἁμαρτήσῃ καὶ ὅτι αἱ ἁμαρτίαι αὐτοῦ φθάνουσαι εἰς τὸ κατακόρυφον θ' ἀπήτουν τρομερὰν τιμωρίαν. Κατ' ἀκολουθίαν εἶχε παρασκευάσει ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς πλάσεως κομήτην τινά, ὅστις ἔμελλε νὰ γείνῃ τὸ ὄργανον τῆς ἐκδικήσεως αὐτοῦ. Ὁ κομήτης οὗτος εἶνε ὁ τοῦ 1680.»

Νῦν πῶς ὁ κομήτης οὗτος, ὅστις ἔπνιξε τὴν πρώτην φορὰν τὸ ἀνθρώπινον γένος θὰ δυνηθῇ νὰ ἐμπρήσῃ ἡμᾶς εἰς δευτέραν συνάντησίν του; Ὁ Γουΐστων δὲν ἀμηχανεῖ ὡς πρὸς τοῦτο. «Θὰ ἔλθῃ ὄπισθεν ἡμῶν, θὰ ἐπιβραδύνῃ τὴν κίνησιν τῆς ἡμετέρας σφαίρας καὶ θὰ μεταβάλῃ τὴν σχεδὸν κυκλικὴν αὐτῆς τροχιὰν εἰς ἔλλειψιν λίαν ἐκκεντρικήν. Ἡ Γῆ θὰ παρασυρθῇ πλησίον τοῦ ἡλίου· ἐκεῖ δὲ θὰ καταληφθῇ ὑπὸ θερμότητος μεγίστης ἐντάσεως καὶ θὰ ἀναφλεχθῇ. Ἐν τέλει, ἀφοῦ οἱ ἅγιοι βασιλεύσωσιν ἐπὶ χίλια ἔτη ἐπὶ τῆς ἀναγεννηθησομένης διὰ τοῦ πυρὸς Γῆς καὶ θείᾳ βουλήσει κατασταθησομένης κατοικησίμου καὶ πάλιν τελευταῖός τις κομήτης θὰ συγκρουσθῇ μετὰ τῆς Γῆς, ἡ γηΐνη τροχιὰ θὰ ἐπιμηκυνθῇ ἀμέτρως καὶ ἡ Γῆ ἐπαναγινομένη κομήτης θὰ παύσῃ οὖσα κατοικήσιμος.».

Μετὰ τάνωτέρω δὲν δύναταί τις πλέον νὰ εἴπῃ ὅτι οἱ κομῆται εἰς οὐδὲν χρησιμεύουσιν!

ΔΟΞΑ ΚΑΙ ΕΡΩΣ

(Συνέχεια· ἴδε σελ. 100)

Τὸ πρόγευμα τοῦ εὐπατρίδου εἶχεν ἑτοιμασθῇ, ἔλειπε δὲ μόνον ἓν ποτήριον παλαιοῦ καλοῦ οἴνου, ὅπερ δὲν ἐβράδυναν νὰ τῷ φέρωσιν ἐπίσης· καίτοι ὁ μουσικὸς τοῦ Χάρδτ ἦτο ταπεινῆς τάξεως ἄνθρωπος, δὲν ἦτο ὅμως καὶ τοσοῦτον πένης, ὥστε νὰ μὴ ἔχῃ εἰς τὸ ὑπόγειόν του ἓν βαρέλλιον οἴνου δι' ἐκτάκτους περιστάσεις. Ἡ Βάρβα ἐκόμισε τὸν ἄρτον καὶ τὸν οἶνον, ἡ δὲ ἀγαθὴ γυνή, ἐνδεδυμένη τὰ ἑορτάσιμα ἐνδύματά της, προηγήθη τῆς κόρης της κρατοῦσα δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν τὸ μέγα πινάκιον, ὅπερ περιεῖχε τὸν χυλόν.

Ὁ Γεώργιος οὐχὶ ἄνευ κόπου προσεπάθησε νὰ τηρήσῃ τὴν ἁρμόζουσαν στάσιν ἀπέναντι τῶν ἐπανειλημμένων ὑποκλίσεων τῆς συζύγου τοῦ μουσικοῦ. Κατὰ τὴν νεότητά της εἶχεν ὑπηρετήσει αὕτη ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Νόϋφεν, ὥστε ἐγίνωσκε τοὺς κανόνας τῆς καλῆς συμπεριφορᾶς· καὶ διὰ τοῦτο ἔστη κατ' ἀρχὰς ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ, μεχρισότου ὁ εὐγενὴς εὐπατρίδης διέταξεν αὐτὴν σοβαρῶς νὰ εἰςέλθῃ. Ἀλλ' ἡ Βάρβα ἐρυθριῶσα ἔμεινεν ὄπισθεν τῆς μητρός της, συγκεχυμένη δὲ λίαν μόλις ἐδείκνυε τὸ πρόσωπόν της, ὅτε ἡ μήτηρ της ἐξετέλει τὰς βαθείας της ὑποκλίσεις. Καὶ ἐκείνη ἐχειρέτησεν ἐπίσης πλειστάκις, ἀλλ' οἱ χαιρετισμοὶ αὐτῆς δὲν ἐδείκνυον ἴσως πολὺν σεβασμόν, διότι εἶχεν ἤδη αὕτη συνδιαλεχθῆ ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν μετὰ τοῦ ἱππότου.

Ἡ νεαρὰ κόρη ἐκάλυψε τότε τὴν τράπεζαν διὰ λευκῆς ὀθόνης, ἔθηκε τὸν χυλὸν καὶ τὸν οἶνον εἰς τὴν θέσιν των, εἰς τὴν γωνίαν τῆς τραπέζης, κάτωθεν τοῦ ἐσταυρωμένου, ἔπειτα δὲ ἐβύθισεν ἐν τῷ πινακίῳ κοχλιάριον καλλιτεχνικῶς γεγλυμμένον, ὅπερ ἔμεινε πεφυτευμένον οὕτως εἰπεῖν καθέτως ἐν τῷ χυλῷ· τοῦτο ἐσήμαινεν ὅτι τὸ πρόγευμα εἶχε μετὰ λεπτότητος ἑτοιμασθῆ. Ὅτε ὁ εὐπατρίδης ἐκάθησεν, ἥ τε μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ παρεκάθησαν ἐπίσης ἀντικρυ τοῦ πινακίου, εἰς ἀπόστασίν τινα ἀπὸ τοῦ εὐπατρίδου καὶ ἀφοῦ ἔθεσαν ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν καὶ τοῦ ξένου τὸ ἀλατοδοχεῖον. Τοῦτο ἀπήτει ἡ συνήθεια κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους. Ὁ Γεώργιος, καθ' ὅσον αἱ δύο γυναῖκες προεγευμάτιζον, ἔσχε τὴν εὐκαιρίαν νὰ τὰς παρατηρήσῃ καλῶς. Ἀνωμολόγησε καθ' ἑαυτὸν ὅτι τὸ ἀγαπητὸν ἡμισυ τοῦ μουσικοῦ τοῦ Χάρδτ ἦτο γυνὴ ἰσχυρᾶς κράσεως δυναμένη νὰ ἐπιβληθῇ εἰς πάντα ἄλλον σύζυγον ἧττον ἀποφασιστικὸν τοῦ ὁδηγοῦ καὶ σωτῆρος αὐτοῦ. Ἡ θυγάτηρ τοῦ μουσικοῦ τῷ ἐφάνη ἐπίσης πολὺ καλὴ κόρη, ἡ δὲ κομψὴ αὐτῆς κεφαλὴ καὶ οἱ ἐκφραστικοί της ὀφθαλμοὶ ἠδύναντο νὰ καταλάβωσιν ἱκανὴν θέσιν ἐν τῇ καρδίᾳ του, ἐὰν αὕτη δὲν ἦτο ἤδη πλήρης μιᾶς ἄλλης εἰκόνος καὶ ἐὰν ἡ ἄβυσσος, ἣν παρενέβαλλεν ἡ διαφορὰ τῆς γεννήσεως μεταξὺ τοῦ κληρονόμου τοῦ ὀνόματος Στουρμφέδερ καὶ τῆς ταπεινῆς θυγατρὸς τοῦ μουσικοῦ τοῦ Χάρδτ δὲν ἦτο ἀνυπέρβλητος. Τὰ βλέμματά του προσηλώθησαν ἐν τούτοις μετ' εὐχαριστήσεως ἐπὶ τῶν ἀδόλων καὶ ἀθῴων χαρακτηριστικῶν τῆς νεαρᾶς κόρης καὶ ἐὰν ἡ ἀγαθὴ γυνὴ δὲν ἦτο κακὴ ὁλοκληρίαν ἀπησχολημένη εἰς τὸ πρόγευμά της, θὰ παρετήρει τὴν ἐρυθρότητα, ἥτις ἐπεχύνετο εἰς τὸ πρόσωπον τῆς κόρης της πάντοτε, ὁσάκις τὸ βλέμμα αὐτῆς ἀντίκρυζε τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ νεανίου.

Τὸ πρόγευμα εἶχεν ἤδη τελειώσει· ἡ ὀθόνη ἀφῃρέθη, ὁ δὲ Γεώργιος ἐσκέπτετο δύο τινὰ κυρίως· ἤθελε νὰ μάθῃ μετὰ βεβαιότητος πότε ἔμελλε νὰ ἐπανέλθῃ ἐκ Λιχτενσταΐν ὁ μουσικὸς τοῦ Χάρδτ, διότι περιέμενε μόνον νὰ λάβῃ εἰδήσεις περὶ τῆς ἀγαπητῆς του διὰ νὰ πετάξῃ πλησίον της. Κατὰ δεύτερον λόγον, ἐπεθύμει νὰ μάθῃ ποῦ εὑρίσκετο νῦν ὁ συμμαχικὸς στρατός. Περὶ τοῦ πρώτου οὐδὲν ἀκριβέστερον ἠδυνήθη νὰ πληροφορηθῇ ἢ ὅτι εἶχεν ἤδη εἰπεῖ αὐτῷ ἡ νεαρὰ κόρη. Ὁ πατὴρ ἀπουσίαζεν ἀπὸ 6 περίπου ἡμερῶν· ἀλλ' εἶχεν ὑποσχεθῆ νὰ ἐπιστρέψῃ μετὰ πέντε ἡμέρας· τὸν περιέμενον λοιπὸν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν. Ἡ ἀγαθὴ γυνὴ ἀφηγήθη δακρύουσα εἰς τὸν εὐπατρίδην, ὅτι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ πολέμου ὁ σύζυγός της ὀλίγας τινὰς μόλις ὥρας ἔμεινεν ἐν τῇ οἰκίᾳ. Ἐθεωρεῖτο ἄλλοτε ὡς στασιαστὴς καὶ νῦν δὲ εἶχον ἀρχίσει νὰ ψιθυρίζωσι πλεῖστα ὅσα εἰς βάρος του, ἕνεκα δὲ τοῦ κινδυνώδους τρόπου τῆς ζωῆς του ἀναμφιβόλως θὰ ἐβύθιζεν εἰς τὴν δυστυχίαν τὴν σύζυγον καὶ τὴν θυγατέρα του.

Ὁ Γεώργιος κατέφυγεν εἰς ὅλα τὰ παραμυθητικὰ μέσα, ὅπως ἐμποδίσῃ τὰ δάκρυα τῆς ἀγαθῆς γυναικός, κατώρθωσε δὲ ἐπὶ τέλους νὰ τύχῃ ἀπαντήσεως εἰς τὰς περὶ τοῦ συμμαχικοῦ στρατοῦ ἐρωτήσεις του.

—Ἀχ! κύριε, εἶπε, εἶνε φρίκη καὶ ἐρήμωσις! ὅλη ἡ πεδιὰς κατελήφθη ἤδη, πλῆθος δὲ στρατιωτῶν προχωροῦσι πρὸς τὴν Τυβίγγην».

— Ἐκυρίευσαν λοιπὸν ὅλα τὰ φρούρια οἱ σύμμαχοι; ἠρώτησεν ἐκπεπληγμένος ὁ Γεώργιος. Τὸ Χελλενσταΐν, τὸ Σόνδορφ, τὸ Γκέπιγκεν, τὸ Τέκ, τὸ Οὐράχ, ὅλα ἔχουσι κυριευθῆ;

— Μάλιστα, εἶνε κύριοι ὅλων. Ἄνθρωπός τις ἐκ Σάνδορφ εἶπεν ὅτι ἐκυριεύθησαν τὸ Χελλενσταΐν, τὸ Σάνδορφ καὶ τὸ Γκέπιγκεν· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ Τὲκ καὶ Οὐράχ, δύναμαι νὰ σᾶς βεβαιώσω, ὅτι δὲν ἀπέχομεν ἢ τρεῖς ἢ τέσσαρας λεύγας.

Ἤρξατο ἔπειτα διηγουμένη ὅτι τὴν 3 Μαρτίου ὁ στρατὸς ἐφάνη πρὸ τοῦ Τέκ, ὅτι ἐτοποθέτησαν μέρος πεζικοῦ ἐνώπιον μιᾶς τῶν θυρῶν καὶ ὅτι εὑρίσκοντο εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τῆς φρουρᾶς. Ὅλοι τότε οἱ στρατιῶται συνέρρευσαν εἰς τὴν θύραν ταύτην, κατὰ τὸ διάστημα δὲ τοῦτο ὁ ἐχθρὸς ἐξεβίασε τὸ ἄλλο μέρος. Ἐν τῷ φρουρίῳ Οὐράχ ὑπῆρχον τετρακόσιοι στρατιῶται τοῦ δουκός, ἀλλ' οἱ ἀστοὶ δὲν ἠθέλησαν νὰ ἐπιτρέψωσιν αὐτοῖς τὴν εἴσοδον. Ὅτε προσήγγισεν ὁ ἐχθρός, πολῖται καὶ στρατιῶται συνεπλάκησαν· οἱ στρατιῶται εἰσέδυσαν εἰς τὴν ἀγοράν, ἀλλ' ὁ ἀρχηγός των ἐβλήθη ὑπὸ σφαίρας, ἡ δὲ πόλις παρεδόθη εἰς τὴν Συμμαχίαν.

— Δὲν εἶνε ἄλλως τε ἀπορίας ἄξιον, εἶπεν ἡ ἀγαθὴ γυνὴ περατοῦσα τὴν διή-

γησίν της, ἐὰν οἱ σύμμαχοι κυριεύωσιν ὅλα τὰ ὀχυρώματα καὶ τὰ φρούρια· ἔχουσι καταπέλτας καὶ τηλεβόλα ἑξακοντίζοντα βολίδας ὡς τὴν κεφαλήν μου, αἱ ὁποῖαι διαρρηγνύουσι τὰ τείχη καὶ κρημνίζουσι τοὺς πύργους.

Ὁ Γεώργιος ἐκ τῆς ἀφηγήσεως ταύτης ἠδύνατο νὰ προΐδῃ ὅτι τὸ ταξείδιόν του εἰς Λιχτενσταΐν δὲν θὰ ἦτο ἧττον ἐπικίνδυνον τῆς διὰ τῶν Ἄλπεων διαβάσεώς του, διότι ἀκριβῶς ὤφειλε νὰ διέλθῃ μεταξὺ τοῦ Τὲκ καὶ τῆς Τυβίγκης. Τὸ Οὐράχ ὅμως εἶχε πρὸ πολλῶν ἤδη ἡμερῶν ἐγκαταλειφθῆ ὑπὸ τοῦ συμμαχικοῦ στρατοῦ, διότι ἡ πολιορκία τῆς Τυβίγγης ἀπῄτει ἀναμφιβόλως πολὺν στρατόν, ὥστε ὁ Γεώργιος ἠδύνατο νὰ ἐλπίζῃ, ὅτι δὲν θὰ συνήντα τὸν ἐχθρὸν εἰς τὸ μέρος, διὰ τοῦ ὁποίου ἔμελλε νὰ διέλθῃ.

Περιέμενε λοιπὸν ἀνυπομόνως τὴν ἄφιξιν τοῦ ὁδηγοῦ του. Ἡ κατὰ τὴν κεφαλὴν πληγὴ εἶχεν ἰαθῆ· δὲν ἦτο ἄλλως βαθεῖα, διότι τὰ πτερὰ τοῦ πηλικίου του καὶ ἡ πυκνότης τῆς κόμης του εἶχον ἐξασθενήσει τὴν δύναμιν τοῦ κτυπήματος.

Ὁπωσδήποτε ὅμως ἦτο ἀρκούντως δυνατὸν ἀφοῦ, ὡς εἴδομεν, ἐστέρησεν αὐτὸν τῆς χρήσεως τῶν αἰσθήσεών του ἐπὶ ἱκανὰς ἡμέρας. Καὶ αἱ ἄλλαι πρὸς τούτοις πληγαί του εἰς τὸν βραχίονα καὶ τὴν κνήμην εἶχον ἐντελῶς ἰαθῆ. Τὸ μόνον, ὅπερ ἠσθάνετο, ἦτο μεγάλη κόπωσις προελθοῦσα ἐκ τῆς αἱμορραγίας καὶ τοῦ πυρετοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἡ κόπωσις αὕτη ἠλαττοῦτο ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ, καθόσον εὔθυμος διάθεσις καὶ ἡ σφοδρὰ ἐπιθυμία μακροῦ ταξειδίου μεγάλως συνετέλουν εἰς τοῦτο.

Ἡ εὐθυμία αὕτη ἦτο ἄλλως τε λίαν ἀναγκαία διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ ὑποφέρῃ τὴν βραδύτητα τῶν ὡρῶν· ἡ χαρίεσσα θυγάτηρ τοῦ μουσικοῦ ἐβοήθει αὐτὸν. πρὸς τούτοις, ὅπως λησμονήσῃ ὅτι πολὺ ἤδη εἶχε βραδύνει ὁ πατήρ της. Ἐξ ἀνάγκης ἔβλεπε νῦν ἐνταῦθα, ὅτι πρὸ πολλοῦ ἄλλως ἐπεθύμει νὰ ἴδῃ, γνησίαν δηλαδὴ οἰκογένειαν Σουαβικήν. Πόσον παράδοξα ἐφαίνοντο αὐτὰ τὰ ἤθη των καὶ τὸ γλωσσικὸν ἰδίωμά των! Ἡ Φραγκωνία, καίπερ προσκειμένη τῇ Βυρτεμβέργῃ, κατῳκεῖτο ὑπὸ ὅλως διαφόρου φυλῆς. Τῷ ἐφαίνετο ὅτι οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἦσαν πονηρότεροι καὶ κρυψινοήτεροι, εἰς πλεῖστα δὲ λεπτότεροι ἐκείνων· ἀλλ' ἡ χρηστότης ἔλαμπεν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν τελευταίων, εἰς τὸ γλωσσικὸν αὐτῶν ἰδίωμα, εἰς τοὺς τρόπους ἐν γένει τῆς ζωῆς των, ἡ ζωηρὰ καὶ ἀκατάβλητος ἐπιθυμία των πρὸς τὴν ἐργασίαν καὶ ἡ καθαριότης των, ἥτις ἐξηγγέλλετο τὴν πενίαν των, ἀνεδείκνυεν αὐτοὺς ἀνωτέρους τῶν τῆς πατρίδος του κατοίκων καίτοι δὲν εἶχον ὅσην οὗτοι ἐπιτηδειότητα εἰς πολλὰ πράγματα.

Ἠναγκάζετο ἐπίσης νὰ θαυμάσῃ τὸ συμπαθητικὸν καὶ ἐμπιστευτικὸν τῆς φωνῆς τῆς νεαρᾶς κόρης. Ἡ ἀγαθὴ μήτηρ της μάτην ἐπέπληττεν αὐτὴν συνιστῶσα αὐτῇ νὰ μὴ λησμονῇ τὴν ὑψηλὴν τοῦ ἱππότου θέσιν. Τοῦτο ὅμως δὲν ἐμπόδιζεν αὐτὴν νὰ συνδιαλέγηται μετὰ τοῦ ξένου καὶ τοσούτῳ μᾶλλον, καθόσον δὲν εἶχε παραιτηθῆ τῆς ἰδέας νὰ μάθῃ ἐὰν δὲν ἐμάντευσε καλλίτερον τῆς μητρός της τὴν προέλευσιν τοῦ τελαμῶνος. Εἶχεν ἄλλως τε ἐκείνη καὶ ἰδιαιτέρας τινὰς ἀφορμὰς πρὸς τοῦτο. Ὅτε ὁ εὐπατρίδης ἠσθένει βαρέως, εἶχε συντροφεύσει νύκτα τινὰ τὸν πατέρα της ἀγρυπνοῦντα ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου τοῦ τραυματίου· ἀλλὰ ταχέως εἶχεν ἀποκοιμηθῆ ἐπὶ τοῦ ἔργου χείρου της. Ἦτο δεκάτη ἑσπερινὴ ὥρα ὅτε θόρυβός τις ἐν τῇ αἰθούσῃ ἀφύπνισεν αὐτὴν ἔντρομον. Εἶδεν ἄνθρωπόν τινα μυστηριωδῶς συνδιαλεγόμενον μετὰ τοῦ πατρός της· τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου δὲν διέλαθον αὐτὴν μολονότι ἦτο περικεκαλυμμένος δι' εὐρέος μανδύου. Ἐνόμισεν ὅτι ἀνεγνώρισεν ὑπηρέτην τινὰ τοῦ ἱππότου Λιχτενσταΐν, ὅστις πολλάκις εἶχεν ἔλθει μυστικὰ πρὸς συνάντησιν τοῦ μουσικοῦ τοῦ Χάρδτ καὶ ἅμα τῇ ἐλεύσει τοῦ ὁποίου διετάσσετο πάντοτε αὕτη νὰ ἐξέλθῃ τοῦ δωματίου. Ἐξαφθείσης τῆς περιεργίας της νὰ μάθῃ ἐπὶ τέλους τί ἐκόμιζεν ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ἐπανέκλεισε τοὺς ὀφθαλμούς, διότι ἐγνώριζεν ὅτι ὁ πατὴρ της ἄφηνεν αὐτὴν ἐν τῷ δωματίῳ, διότι ἐπίστευεν ὅτι ἐκοιμᾶτο. Ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὡμίλει λοιπὸν περὶ μιᾶς δεσποινίδος, ἥτις ἦτο ἀπαρηγόρητος καὶ ἡ ὁποία εἶχε παρακαλέσει ἱκετευτικῶς νὰ ζητηθῶσιν ἐκ Χάρδτ εἰδήσεις· εἶχεν ὀμόσει μάλιστα, ἐὰν δὲν ἔφερον αὐτῇ καλὰς εἰδήσεις, νὰ τὰ εἴπῃ ὅλα εἰς τὸν πατέρα της καὶ νὰ ἔλθῃ ἡ ἰδία ὅπως ἐπιμελῆται τοῦ ἀσθενοῦς. Ταῦτα εἶχεν εἰπεῖ μυστικῶς ὁ ὑπηρέτης τοῦ Λιχτενσταΐν. Ὁ πατήρ της ἐλυπεῖτο τὴν δεσποινίδα, περιέγραψεν εἰς τὸν ἀγγελιαφόρον τὴν κατάστασιν τοῦ ἀσθενοῦς καὶ ὑπεσχέθη ὅτι ἅμα ἐβελτιοῦτο ὀλίγον ἡ κατάστασις αὐτοῦ, θὰ μετέβαινεν ὁ ἴδιος παρὰ τῇ δεσποινίδι ὅπως ἀναγγείλῃ αὐτῇ τὴν παρήγορον ταύτην εἴδησιν. Ὁ ξένος ἀπέκοψε μετὰ ταῦτα δεσμίδα τριχῶν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀσθενοῦς, ἔθηκεν αὐτὰς ἐντὸς τεμαχίου ὑφάσματος καὶ τὰς ἀπέκρυψεν ἐπιμελῶς ὑπὸ τὸν μανδύαν του. Ἔπειτα ὁδηγούμενος ὑπὸ τοῦ πατρός της ἐξῆλθε τοῦ δωματίου καὶ μετ' ὀλίγον ἤκουσε τοὺς βηματισμοὺς τοῦ ἵππου του ἀναχωροῦντος ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτὸς καὶ τῆς ἡμίχλης.

Αἱ πολλαὶ ἀσχολίαι κατὰ τὰς ἀκολούθους ἡμέρας ἐξήλειψαν τὴν ἀνάμνησιν τοῦ γεγονότος τούτου ἐκ τοῦ πνεύματος τῆς Βάρβας· ἀλλ' ἐκεῖνο, ὅπερ εἶχεν ἴδει διὰ τῆς θυρίδος τοῦ μαγειρείου τῇ ὑπενθύμισεν αὐτό. Ἐγίνωσκεν ὅτι ὁ ἱππότης τοῦ Λιχτενσταΐν εἶχε μίαν θυγατέρα, διότι ἡ ἀδελφὴ τοῦ μουσικοῦ ἦτο τροφός της· ὑπέθετε λοιπὸν ὅτι αὕτη ἦτο ἴσως ἡ δεσποινίς, ἥτις ἔπεμψε τὸν ὑπηρέτην, ὅπως πληροφορηθῇ τόσον λεπτομερῶς περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ἀσθενοῦς καὶ ἡ ὁποία ἤθελε νὰ ἔλθῃ αὐτοπροσώπως ὅπως περιποιῆται αὐτόν.

Ὅλαι αἱ ἐρωτόληπτοι βασιλοποῦλαι καὶ οἱ μῦθοι ἀσθενῶν καὶ αἰχμαλώτων ἱπποτῶν ἀγομένων ὑπὸ θελκτικῶν δεσποινίδων, πᾶσα διήγησις παραπλησία, ἣν ἤκουσε παρὰ τὴν ἑστίαν, ἐν ᾧ ἔστρεφε τὴν ἠλακάτην της, ἐπανῆλθον εἰς τὴν μνήμην αὐτῆς. Οὐδὲν ἐγνώριζεν ἀναμφιβόλως περὶ τῶν ἐρωτικῶν σχέσεων τῶν ὑψηλῆς κοινωνικῆς τάξεως ἀτόμων· ἀλλ' ἐσκέπτετο ὅτι καὶ ἡ καρδία τῆς εὐγενοῦς δεσποινίδος θὰ εὑρίσκετο ἐν τῇ αὐτῇ περίπου καταστάσει, ἐν ᾗ καὶ ἡ καρδία τῶν νεανίδων τοῦ Χάρδτ, ὅταν προσφέρωσιν αὐτὴν εἰς κομψόν τινα νεανίαν ἐξ Ὀμπερσίγκεν ἢ Καίγκεν καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην, ἡ σχέσις, ἣν εὕρισκεν ἐν τῇ διανοίᾳ της κατέθελγεν αὐτήν· ἐφαντάζετο πρὸ πάντων τὴν ὀδυνηρὰν θλῖψιν τῆς δεσποινίδος κεκλεισμένης ἐν τῷ πύργῳ της, ἀγνοούσης ἐὰν ὁ ἐκλεκτὸς τῆς καρδίας της ἀπέθανεν ἢ ζῇ εἰσέτι καὶ μὴ δυναμένη νὰ μεταβῇ πλησίον του διὰ νὰ ἴδῃ καὶ περιποιηθῇ αὐτόν.

Οἱ συνήθως τόσον εὔθυμοι ὀφθαλμοί της ὑγράνθησαν ὑπὸ δακρύων ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι παρ' ὀλίγον ἀπέθνησκεν ὁ εὐπατρίδης μακρὰν τῆς ἐρωμένης του καὶ ὅτι αὕτη θὰ ἔμενε μόνη καὶ ἄνευ ἔρωτος πλέον καίτοι ἦτο βεβαίως ὡραία καὶ θυγάτηρ εὐγενοῦς ἱππότου. Ἀλλὰ καὶ ὁ εὐπατρίδης δὲν πάσχει ἀρά γε περισσότερον; ἐσκέφθη ἡ ἐκ Σουαβίας κόρη ἐν τῇ ἀγαθότητι τῆς καρδίας της. Ἡ δεσποινὶς ἔλαβε τοὐλάχιστον εἰδήσεις παρὰ τοῦ πατρός της· ἀλλ' ἐκεῖνος ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἡμερῶν οὐδὲν εἶχε μάθει. Ἀναμφιβόλως ὁ τελαμὼν τῷ εἶχε δοθῆ ὑπ' ἐκείνης καὶ διὰ τοῦτο παρετήρει αὐτὸν μετὰ τοσαύτης συγκινήσεως καὶ τὸν ἔθλιβεν ἐπὶ τῆς καρδίας καὶ τῶν χειλέων του. Ἀπεφάσισε λοιπὸν νὰ τῷ ἀφηγηθῇ τὰ συμβάντα κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην σκεπτομένη ὅτι τοῦτο θὰ παρεμύθει ἴσως αὐτόν.

Ὁ Γεώργιος εἶχε παρατηρήσει ὅτι ἐν ᾧ ἔνηθεν ἡ Βάρβα, ἡ ἱλαρὰ φυσιογνωμία της κατέστη ὀλίγον κατ' ὀλίγον σοβαρωτέρα· ἐφαίνετο ὅτι ἀνελογίζετό τι, ὁ δὲ Γεώργιος ἐνόμισε μάλιστα ὅτι εἶδε δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της.

«Τί ἔχεις; τῇ εἶπε, καθ' ἣν στιγμὴν ἡ μήτηρ αὐτῆς ἐξήρχετο τοῦ δωματίου δικτί εἶναι τόσον σκεπτικὴ καὶ σιωπηλή; Νομίζω μάλιστα ὅτι δακρύεις.

— Σὲ εἶδα λοιπὸν εὔθυμος; ἠρώτησεν ἡ Βάρβα προσβλέπουσα αὐτὸν βλοσυρῶς. Νομίζω ὅτι καὶ ἐκ τῶν ἰδικῶν σας ὀφθαλμῶν ἔρρευσέ τι ἐπὶ τοῦ τελαμῶνος, τὸν ὁποῖον κρατεῖτε. Βεβαίως εἶνε ὕδωρ τῆς ἀγαπητῆς σας καὶ λυπεῖσθε διότι δὲν εἶσθε πλησίον της.....

(Ἕπεται συνέχεια)

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

ΕΝ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΙ ΛΑΛΟΥΜΕΝΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 107)

Ἐκ τούτων πάντων ἐξάγεται ὅτι οὐδὲν πλημμελὲς ὑπάρχει ἐν τῇ παραβολῇ τοῦ Καππαδοκικοῦ *Χαϊμὰ* πρὸς τὸ Γοθθ.

haïms· ἀφοῦ ἡ ἀρχικὴ σημασία τῶν λέξεων φαίνεται ἡ αὐτή· τοὐλάχιστον εἶνε τοσοῦτον εὔλογος ἡ τοιαύτη παραβολή, ὅσον καὶ ἡ πρὸς τὸ *κῶμη, κεῖμαι*. Βεβαίως δὲν δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ κ. Χατζιδάκης ἐκ τῆς τοιαύτης παραβολῆς συμπεραίνει ὅτι ἡμεῖς θεωροῦμεν τὴν Καππαδοκ. λέξιν εἰλημμένην ἐκ τοῦ Γοτθικοῦ. Τὸ τοιοῦτον οὐ μόνον οὐδόλως ἐκ τῆς ἡμετέρας παραβολῆς ἐξάγεται, ἀλλὰ καὶ ὅλως ἀντίκειται πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς παραβολῆς, δι' ἧς ζητοῦμεν νὰ ὑποδείξωμεν συγγένειαν ὑπολανθάνουσαν ἔν τισι Καππαδοκικαῖς λέξεσι καὶ πρὸς αὐτὰς τὰς Γερμανικὰς λέξεις. Προθετέον εἰς ταῦτα πάντα ὅτι ἡ Φαρασ. λ. *χαϊμὰ* φαίνεται μέχρι τινὸς ὅτι ἦτο ἀρχαία Καππαδοκικὴ καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ λειψάνου τῆς ἀρχ. Καππαδοκικῆς γλώσσης, τοῦ τοπογραφικοῦ ὀνόματος *Χαμαμηνή*, ὡς ἐκαλεῖτο πόλις εἶτα δὲ καὶ ὁλόκληρος χώρα Καππαδοκίας διατηροῦσα τὸ ὄνομα μέχρι σήμερον (Haimana). Τὸ ὄνομα *Χαμαμηνὴ* εἶναι πιθανώτατα σύνθετον ἐκ τοῦ Χαμα, Χαϊμα, καὶ *Μήνη*. Τὸ ὄνομα Μήνη ἢ *Μαra* ἦτο ἡ ἐν Καππαδοκίᾳ λατρευομένη θεότης, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἔλαβον τὸ ὄνομα πολλαὶ τοποθεσίαι Καππαδοκικαί. Ko-mana (ὄρος ἢ κώμη Manas Πρβλ. τὸ Περσ. κόγι=κώμη ἢ τὸ κοχ=ὄρος Μορι-μηνή. Σαρα-μηνή. (Ἀρμήνη). Κατὰ ταῦτα Χαμα-μηνὴ=τόπος, πόλις Μήνης.

Ἐπίσης μᾶς φαίνεται οὐχὶ λίαν δεδικαιολογημένη ἡ παρατήρησις τοῦ ἀξιοτίμου καθηγητοῦ ὅτι «παραβάλλομεν τύπους διαφόρων γλωσσῶν, ὥστε ἀγνοεῖ τις ποῦ πρέπει νὰ καταταξῇ τὴν ὑποτιθεμένην ἀρχαίαν Καππαδοκικὴν γλῶσσαν». Πρὸς ὑποστήριξιν τῆς παρατηρήσεώς του ταύτης ἐπιφέρει ὁ ἀξιότιμος καθηγητὴς τὸ σαμοῦ καὶ χαμοῦ, ὧν ἡμεῖς τὸ μὲν πρῶτον παραβάλλομεν πρὸς τὸ Σανσκριτ. samam, τὸ δὲ δεύτερον πρὸς τὸ Βακτρ. hama. Μᾶς φαίνεται λίαν ἄπορον πῶς ὁ κ. Χατζιδάκης φρονεῖ ὅτι διὰ μὲν τὸ σάμα καὶ σαμοῦ ἡ Καππαδοκικὴ πρέπει νὰ ἐκληφθῇ ὡς *Ἰρδικὴ* (κάλλιον Σανσκριτικὴ ἢ Ἀρία Ἰνδική), διὰ δὲ τὸ χάμα καὶ χαμοῦ ὡς Ἰρανικὴ (λέγε Βακτρική). Εἶναι ἀληθὲς ὅτι τὸ Σανσκριτ. s ἐν τῇ Βακτρικῇ καὶ ἐν τῇ Νεοπερσικῇ μεταβάλλεται συνήθως εἰς *h* (πρβλ. swastra Σανσκρ. haher. Νεοπερσ. Sarva. Σανσκρ. harva. Βακτρ.)· ἀλλ' ἐντεῦθεν οὐδόλως ἕπεται ὅτι ἕνεκα τῆς τοιαύτης σχέσεως τοῦ Σανσκρ. s πρὸς τὸ Βακτρ. *h*, δύναταί τις νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ἡ ἐν τῇ Καππαδοκικῇ συνύπαρξις τῶν τύπων *σάμα* καὶ χάμα εἶναι ἀδύνατος, καὶ ὅτι ἂν μὲν τὸ *χάμα* ἐκληφθῇ ὡς λέξις Καππαδοκική, ἡ Καππαδοκικὴ γλῶσσα πρέπει νὰ θεωρηθῇ Ἰρανική, ἂν δὲ τὸ *σάμα* τοὐναντίον *Ἰρδικὴ α'*. διότι ἡ ἀρχαία Βακτρικὴ γλῶσσα εἶναι συγγενεστάτη πρὸς τὴν Ἀρίαν Ἰνδικήν, εἶναι τρόπον τινὰ διάλεκτος αὐτῆς, οὕτως ὥστε τὸ *Avesta* καὶ δι' αὐτοῦ ὡς καὶ ἡ Zendικὴ ἢ *Πεχλεβική* μετάφρασις αὐτοῦ διὰ τῆς Σανσκριτικῆς μόνον ἡρμηνεύοντο πρὸ τῆς εὑρέσεως μεταφράσεων τοῦ Avesta παρ' αὐτοῖς τοῖς *Γουέβροις* (πυρολάτραις) τῶν Ἰνδιῶν. Τὸ ὅτι τὸ Σανσκριτ. *s* ἐν τῇ Βακτρικῇ καὶ τῇ Περσικῇ μεταβάλλεται εἰς *h* δὲν καθιεροῖ μεταξὺ τῶν γλωσσῶν τούτων τοιαύτην ῥιζικὴν σπουδαίαν διαφοράν, ὥστε ἐκ τῆς τοιαύτης τροπῆς νὰ διακρίνηται ἡ Ἰρανική[1] ἢ ἡ Ἰνδικὴ καταγωγὴ γλώσσης τινός. Τοιαύτη μεταβολὴ τοῦ s εἰς *h* ὑπάρχει καὶ ἐν τῇ Ἀρμενικῇ, ἐν αὐτῇ μάλιστα τῇ λέξει *ham*=ὁμοῦ, καὶ αὐτῇ τῇ Ἑλληνικῇ (πρβλ. σελήνη, Ηελένη, Ηελλην. Σελλός, σέλας, διήκει δὲ ἡ ἀνταλλαγὴ αὕτη τοῦ s καὶ h δι' ὅλων τῶν Ἰνδευρωπαϊκῶν γλωσσῶν. Οὕτω τὸ ἐν τῇ Σανσκρ. Hrdajam=καρδία. Γοτθ. hairto· Ἀρχ. Γερμ. herza· ἐν τῇ Ἀρμενικῇ εἶναι *sirt*, ἐν τῇ λιθουαν. szirdis, ἐν τῇ ἀρχ. Σλαυ. srŭdice, (ἐν τῇ Ῥωσσ. serza). Οὕτω τὸ ἀρχ. Γερμαν. halam=κάλαμος, ἐν τῇ Σλαυ. slam=καλάμη. Πρβλ. καὶ τὰ μνημονευθέντα. Ηελένη, Σελήνη σέλας. Ἥλιος. Λατ. Sol. ἐν ταῖς Κελτικαῖς γλώσσαις héol, hiol, haul. Ἐκ τούτων πάντων ἐπιτρέπεται ἡμῖν νὰ εἰκάσωμεν ὅτι ἡ ὕπαρξις δύο τύπων *σάμα* καὶ *χάμα*, σαμοῦ καὶ χαμοῦ, ἐν δύο διαφόροις διαλέκτοις Καππαδοκικαῖς (τῇ Φαρασιωτικῇ καὶ τῇ τοῦ Λευκοῦ ὄρους) οὐδόλως δικαιολογεῖ τὴν τοῦ κ. Χατζιδάκη ἀπόφανσιν «ὅτι ἡ ἑτέρα τῶν παραβολῶν εἶναι ἀδύνατος» καὶ ὅτι «ἡμεῖς παραβάλλομεν τύπους διαφόρων γλωσσῶν» προκειμένου μάλιστα περὶ διαφορᾶς γλωσσῶν ὅλως διαλεκτικῆς, οἵα ἡ μεταξὺ τῆς Ἀρίας Ἰνδικῆς καὶ τῆς ἀρχαίας Βακτρικῆς.

Δημοσιεύοντες τὰ ὀλίγα ταῦτα διὰ τῆς «Ἑβδομάδος» πρὸς πλείονα διαλεύκανσίν τινων ὑπὸ τοῦ κ. Χατζιδάκη ἐξεταζομένων σημείων τοῦ ἡμετέρου βιβλίου, εὐχαριστοῦμεν πάλιν τῷ ἀξιοτίμῳ καθηγητῇ, διότι διὰ τῆς ἀξιολόγου αὐτοῦ βιβλιογραφίας κατέστησε γνωστὸν τὸ ἡμέτερον ἔργον εἰς τὸ ἐν Ἑλλάδι δημόσιον. Εἰς τὰς ὀλίγας αὐτοῦ παρατηρήσεις, τὰς ἀποίας ἦτον ὁ καταλληλότατος νὰ ἐπιφέρῃ ἐπί τινων σημείων τοῦ ἡμετέρου ἔργου, ὡς ὁ ἄριστος τῶν ἐν Ἑλλάδι περὶ τὴν γλωσσολογίαν ἀσχολουμένων, ἀπηντήσαμεν δι' ἑτέρων παρατηρήσεων, ἃς ὁ ἀξιότιμος καθηγητὴς πεποίθαμεν ὅτι προθύμως θέλει μελετήσει ἐν τῇ ἐκτιμήσει τῆς καθόλου ἀξίας τοῦ ἡμετέρου ἔργου.

Ἐν Σμύρνῃ τῇ 27 9βρίου 1885.

Π. Κ. ΚΑΡΟΛΙΔΗΣ.

[1] Σημ. Ὁ κ. Χατζιδάκης, ἀκολουθῶν γλωσσολόγους τινὰς Ἰρανικὰς γλώσσας καλεῖ τὰς τοῦ Ἰρανικοῦ καλουμένου ὀροπεδίου Ἀρίας ἤτοι τὴν Βακτρικὴν καὶ τὴν Περσικὴν (ἡ Ζενδικὴ ἢ ἡ Pehlevi δὲν εἶναι καθαρῶς Ἀρία). Ἀλλὰ τὸ ὄνομα Ἰρανὶκὸν κατὰ σύστασιν μόνον λέγεται περὶ τῶν λαῶν καὶ τῶν γλωσσῶν τοῦ Ἰρανικοῦ ὀροπεδίου ἐκ τοῦ Νεοπερσ. Ἰράν, ὅπερ προῆλθεν ἐκ τοῦ Ἀριάνα. τῶν Μακεδονικῶν χρόνων (πρβλ. τὸ Ἀρία σημ. Χερατ. Εἶναι δὲ τὸ ὄνομα ταῦτο τὸ [illegible] ἤτοι τῶν Ἀρίων Ἰνδῶν, τὸ ἐθνικὸν ὄνομα [illegible] οἱ ἀρχαιότεροι τῶν γλωσσολόγων ὡς ὁ Lassen ἐν ταῖς «Ἰρανικαῖς γλώσσαις» περιλαμβάνουσι καὶ τὴν Ἀρίαν Ἰνδικήν. Ἴδ. Καππαδοκικ. σελ. 87.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ

Μεγάλας χάριτας ὀφείλει ἡ νεωτέρα Ἑλλὰς εἰς τὴν ἐν Μασσαλίᾳ Κεντρικὴν Ἐπιτροπὴν Κοραῆ, δαπάνῃ τῆς ὁποίας ἐξεδόθησαν ἐπ' ἐσχάτων μεγάλοι καὶ ὀγκώδεις τόμοι τῶν ἐπιστολῶν τοῦ ἀοιδίμου **Κοραῆ** ἐκδεδομένων τε καὶ οὐχί.

Τὴν συλλογὴν τούτων καὶ ἀντιγραφὴν καὶ προετοιμασίαν εἶχε, καθ' ἃ ἐν σελ. 7 Α' τόμου λέγεται, ἀναλάβῃ ὁ πολύτιμος τῇ Ἑλλάδι ἀείμνηστος **Ἀ. Ζ. Μάμουκας**, εἰς ὃν ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη εἶχεν ἀναθέσῃ τὴν ἔκδοσιν τῶν μετὰ θάνατον τοῦ Κοραῆ εὑρεθέντων συγγραμμάτων. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Α' τόμου τῶν εὑρεθέντων συγγραμμάτων τούτων, τοῦ Γαλλογραικικοῦ λεξικοῦ, μεταστάντος ἐκείνου, ἡ ἐπιμέλεια τῶν πρὸς ἐκτύπωσιν ἀναγκαίων ἀνετέθη ὑπὸ τῆς εἰρημένης ἐπιτροπῆς εἰς τὸν ἀξιότιμον καθηγητὴν τῆς Θεολογίας κ. *Ν. Μ. Δαμαλᾶν*, ὅστις μετὰ πολλοῦ ζήλου ἐπεμελήθη τῆς ἐκτυπώσεως προσθεὶς μάλιστα καὶ τρεῖς ἀγνώστους τέως ἐπιστολὰς τοῦ ἀοιδίμου Κοραῆ πρὸς τὸν μέγαν τῆς Ἑλλάδος πολίτην *Γεώργιον Κουντουριώτην*.

Ἀνάλυσιν τῶν ἐπιστολῶν τούτων ποικιλωτάτων καὶ χαριεστάτων καὶ πολλαχῶς διδακτικωτάτων δὲν δυνάμεθα νὰ δώσωμεν διὰ τῆς «Ἑβδομάδος», διότι πολλὰ φύλλα αὐτῆς θὰ ἦτο ἀνάγκη νὰ πληρώσωμεν. Ἴσως βραδύτερον προσφέρωμεν ἐρανίσματά τινα τοῖς ἀναγνώσταις ἡμῶν.

Ἀλλά, καθ' ἡμᾶς, ἀείποτε λυπουμένους ὅτι τὰ ἔργα τοῦ εὐφυεστάτου καὶ χρηστοτάτου καὶ σύναμα χαριεστάτου ἐκ τῶν νεωτέρων λογίων Ἑλλήνων δὲν εἶναι κοινὰ καὶ πασίγνωστα ἐν πᾶσι τοῖς Ἕλλησι καθ' ὃν τρόπον τὰ ἔργα τοῦ Schiller, Lessing, Goethe κλπ. ἐν πᾶσι τοῖς Γερμανοῖς, καθ' ἡμᾶς, λέγω, τὸ πάντων ἄριστον εἶναι ἡ ἀνάγνωσις αὐτῶν τούτων τῶν ἐπιστολῶν, ἐν αἷς ὡς ἐν διαυγεῖ λίμνῃ καθορᾷ τις οὐ μόνον τὸν ἐγάρετον καὶ πλήρη χάριτος χαρακτῆρα τοῦ ἀνδρός, ἀλλὰ ἐν μέρει καὶ τὴν περὶ τῶν τότε μεγάλων συμβαινόντων ἐπικρατοῦσαν γνώμην μεταξὺ τῶν ἀνωτάτων τάξεων τῆς Εὐρώπης· πρὸς δὲ τούτοις πλεῖστα διδάσκεται τις καὶ περὶ παντοίων ἄλλων, οἷον φιλολογικῶν κλπ. ζητημάτων.

Ἡ καλλιτεχνικὴ διακόσμησις τῆς ἐκτυπώσεως εἶναι τῶν ἐπιτυχεστάτων παρ' ἡμῖν, ὥστε καθόλου ἡ ἀνάγνωσις βαίνει ὁλονὲν ἀκόπως.

Ἐν τῇ «Berliner phil. Wochenschrift N⁰ 39» ἐπαινεῖται ἡ *Ἱστορία τῆς θεωρίας τῆς γνώσεως* τοῦ κ. *Μαργαρίτου Εὐαγγελίδου*. Τὸ ἔργον ὀνομάζεται γενναῖον καὶ εὐγνωμοσύνης ἄξιον (tüchlig und dankeswerth). Ἡ ἔκθεσις ἐπαινεῖται ὡς λίαν σαφὴς καὶ ἀκριβής, ἡ δὲ φρασεολογία κομψὴ καὶ ζωηρά. Ὁ συγγραφεύς, λέγει ὁ κ. L. Stein, ἵσταται ἐπὶ τοῦ ὑψους τῆς νεωτέρας ἐρεύνης, γινώσκει καὶ χρησιμοποιεῖ τὴν νεωτάτην περὶ τοῦ θέματος γραμματολογίαν· ὅσῳ δὲ δυσχερέ-

στερον εἶνε ἐκ διεσπαρμένων σημειώσεων καὶ πενιχρῶν ὑπαινιγμῶν νὰ συγκροτήσῃ τις εἰς σύνολον τὰς περὶ τῆς θεωρίας τῆς γνώσεως δόξας τῶν πρὸ τοῦ Σωκράτους φιλοσόφων, τόσῳ μᾶλλον ὀφείλομεν νὰ ἐξάρωμεν τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Εὐαγγελίδου ἐπιτυχῆ λύσιν τοῦ δυσχεροῦς τούτου προβλήματος. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν καθίσταται ἀνάγκη ἡ περισκόπησις τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως ἐπιστήμης τινὸς καὶ ἡ περισύναγωγὴ καὶ ἔκθεσις τῶν πορισμάτων τῶν τελευταίων ἐρευνῶν διὰ σαφοῦς καὶ ἀκριβοῦς λεκτικοῦ τύπου. Καὶ τοῦτο δὲ εἶνε μεγάλη πρὸς τὴν ἐπιστήμην ὑπηρεσία τὸ συναρμόσαι τὰ διεσπαρμένα μέλη (disjecta membra) ἐπιστήμης τινὸς εἰς ἐνιαῖόν τι καὶ περίοπτον σύνολον. Ταύτην τὴν ὑπηρεσίαν ὅλην καὶ πλήρη προσήνεγκεν ὁ κ. Εὐαγγελίδης.

Καὶ ἡ Cultura Recensioni da Bonghi ποιεῖται εὐφημοτάτην ἀνάλυσιν τοῦ ἔργου καὶ θερμὴν αὐτοῦ σύστασιν. Ὁ κ. Εὐαγγελίδης καλεῖται ἄξιος τοῦ ἐνδόξου Zeller μαθητής. Ἡ συγγραφὴ ἐπιγράφεται, λέγει, πρῶτον τεῦχος, ἀλλὰ δύναται νὰ θεωρηθῇ πολλῷ κάλλιον ὡς πλήρες ἔργον, καθ' ὅσον περιλαμβάνει ὁλόκληρον περίοδον τῆς ἱστορίας τῆς θεωρίας τῆς γνώσεως. Προηγεῖται τοῦ ἔργου εἰσαγωγὴ πλήρης οὐσίας γεγραμμένη μετὰ θαυμαστῆς λόγου ἐλεύθερίας (Francherra) καὶ χάριτος. Ἐν αὐτῇ δεικνύει ὁ συγγραφεὺς ὅτι ἡ γνῶσις εἶνε ἀνάγκη τῆς πνευματικῆς τοῦ ἀνθρώπου φύσεως καὶ ἐξετάζει τὴν πορείαν, ἣν διέτρεξε τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα. Χαρακτηρίζει δὲ τὰς περιόδους τῆς ἐπιστήμης ταύτης ἐν εὐτυχεστάτῃ σαφηνείᾳ. Οὕτω δὲ ἠθέλησεν ὁ συγγραφεὺς νὰ ἐφαρμόσῃ τὴν ῥήτραν τοῦ συμπολίτου αὐτοῦ Πινδάρου «ἀρχομένου δ' ἔργου πρόσωπον χρὴ θέμεν τηλαυγές.» Ἐν γένει δὲ ὁ πρόλογος παρέχει τὴν ὄψιν καλλιτεχνικοῦ ἔργου, τόσον εἶνε καλὸς καὶ ἁρμονικός, εἶνε un elegante e solido peristilio ionico che sorge, adornandolo, innanzi al tempio della Sapienza. Μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἀναλύεται καὶ τὸ ὑπόλοιπον μέρος τοῦ συγγράμματος καὶ ἐξαίρεται ὁ τρόπος, καθ' ὃν σχετίζει ὁ συγγραφεὺς τὰς περὶ γνώσεως δόξας ἑκάστου φιλοσόφου πρὸς τὰς μεταφυσικὰς αὐτοῦ ἀρχάς, καὶ δεικνύει τὴν ἐν ταῖς διαφόροις φιλοσοφικαῖς Σχολαῖς διαδοχικὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν.

Μετὰ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἔτι μείζονος ἐνθουσιασμοῦ ἐπαινεῖται τὸ ἔργον τοῦ κ. Εὐαγγελίδου καὶ ἐν τῷ Muséon, revue international, Janvier 1886· p. 137.

Ὁ δὲ [illegible]τανὲς τῶν καθ' ἡμᾶς ἱστορικῶν φιλοσόφων κ. Zeller εἶχεν ἤδη εὐθὺς μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ βιβλίου, τῇ 27 Μαΐου 1885, χαρακτηρίσῃ τὸ ἔργον ὡς ἑξῆς:

«Ἡ ἱστορία τῆς θεωρίας τῆς γνώσεως τοῦ κ. Μαργαριτοῦ Εὐαγγελίδου παρέχει ἀσφαλῆ καὶ σαφῆ ἔκθεσιν τῶν πρὸ τοῦ Σωκράτους περὶ τῆς θεωρίας τῆς γνώσεως ἐμφανισθεισῶν δοξῶν, στηριζομένην ἐπὶ ἐπιμελοῦς ἀναγνώσεως τῶν πηγῶν. Εἶνε δὲ κατὰ τοσοῦτον ἀξιολογωτέρα, καθ' ὅσον ἐχρι τοῦδε ἀντεπεμείνω περιεκτικῆς τινος μονογραφικῆς ἐπεξεργασίας τοῦ θέματος τούτου.» κτλ.

Εὐλογον χαρὰν αἰσθάνεται πᾶς τις βλέπων ἐκτιμωμένην τὴν ἐργασίαν Ἑλλήνων ἐπιστημόνων, ὑπ' ἀνδρῶν ὑψίστην κατεχόντων ἐν τοῖς γράμμασι θέσιν καὶ οὐχὶ ὑπὸ τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος ἐπαινούντων οἱονδήποτε τοῖς ἀποστείλῃ τὸ ἀφισβητουμένης ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀξίας ἔργον του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ Κ. Παπαρρηγοπούλου τεῦχος Θ', περιέχον τὴν πτῶσιν τοῦ κράτους τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὴν Ἡγεμονίαν τῆς Σπάρτης.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Σπ. Π. Λάμπρου, τεῦχος Θ' πραγματευόμενον περὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Γαλλίας καὶ Ἱσπανίας, περὶ Κύπρου, Ἀφρικῆς, Θρᾴκης, Πάτμου, Μαιώτιδος καὶ χρωμένον ὑπὸ καλλιτεχνικωτάτων εἰκόνων.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΝΑΒΑΣΙΣ (μετενεχθεῖσα εἰς τὴν γραφομένην γλῶσσαν ὑπὸ Μιλ. Ι. Βρατσάνου μετὰ Χάρτου καὶ λεξιλογίου). Τεῦχος Γ'.

ΤΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ τῶν ἀδελφῶν Γρίμ. (μετ' ἀσμάτων ἁπλῶν καὶ εὐλήπτων ὑπὸ Μ. Ἰ. Βρατσάνου). Τὸ βιβλίον τοῦτο προωρισμένον διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Α' τάξεως τοῦ Δημοτ. Σχολείου εἶναι χρησιμώτατον καὶ ἀναγκαῖον εἰς τε τοὺς διδάσκοντας καὶ διδασκομένους.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΝΕΥ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

Νέον πυροβόλον.—Πρό τινων ἡμερῶν ἐκομίσθη εἰς τὸν ναύσταθμον τοῦ Βοῦλβιχ νέον τηλεβόλον ἰδιαιτέρας κατασκευῆς, προωρισμένον νὰ ἐξακοντίζῃ βλήματα ἢ νάρκας ὑπὸ τὸ ὕδωρ.—Ἐφευρέτης τοῦ τηλεβόλου εἶνε ὁ Ἀμερικανὸς πλοίαρχος Ἔριξων. Τὸ νέον τοῦτο πολεμικὸν μηχάνημα κατεσκευάσθη ἐν Ἀμερικῇ καὶ ἐν μέρει ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ ἄγγλου ἀντιπλοιάρχου Γλάδστωνος, προσεχῶς δὲ σταλήσεται εἰς Πορτσμούθην ὅπως δοκιμασθῇ ἐν τῇ θαλάσσῃ. Πρὸς κατασκευὴν αὐτοῦ κατηνάλωσαν 40,640 χιλιόγραμμα χαλυβος, ἔχει δὲ μῆκος 9, 20 μέτρων καὶ ἡ ἐσωτερικὴ αὐτοῦ διάμετρος εἶνε 41 ἑκατοστομμέτρων. Ἡ γόμωσις ἐνεργεῖται ὄπισθεν, κλείει δὲ ἀπλούστατα. Τὸ βλῆμά του ἔχει μῆκος 7.66 μέτρ. ἤτοι τὰ τρία τέταρτα περίπου τοῦ μήκους τοῦ τηλεβόλου. Εἶνε δὲ κοῖλον καὶ ἔχει βάρος 1000 περίπου χιλιογράμμων. Τὸ τηλεβόλον τίθεται εἰς τὸ ἔμπροσθεν μέρος τοῦ πλοίου, εἰς εὐθεῖαν γραμμὴν καὶ 2.75 μ. κάτωθεν τῆς γραμμῆς τοῦ ὑφάλου μέρους τοῦ πλοίου. Ἡ ἐντιθεμένη πυρῖτις ἔχει βάρος 10 χιλιογράμμων, ὁ δ' ἐφευρέτης διαβεβαιοῖ ὅτι τὸ ὑπερμέγεθες βλῆμά του ἐξακοντίζεται εἰς ἀπόστασιν 3000 μέτρων. Τὸ στόμιον, εἰσιὸν εἰς τὸ ὕδωρ, εἶνε κεκαλυμμένον ὑπὸ πώματος ἐκ γουττοπέρκας ἀναπηδῶντος καθ' ἣν στιγμὴν ἐξακοντίζεται τὸ βλῆμα. Καὶ μέχρι μὲν τοῦ σημείου τούτου τὸ πρᾶγμα ἔχει καλῶς, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐκπυρσοκρότησιν τὸ τηλεβόλον πῶς εἶνε δυνατὸν ἐὰν μὴ πληρῶται ὕδατος θὰ μαθῶμεν ἐκ τῶν γενησομένων πειραμάτων.

Ὁ χειρόμαντις Δεβαρόλ.—Ἀπεβίωσεν ἐσχάτως ἐν Γαλλίᾳ κύριός τις ὀνόματι Δεβαρόλ, ὅστις μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας ἐπηγγέλλετο τὸν χειρόμαντιν, ὡς πράττουσι καὶ παρ' ἡμῖν τοῦτο οἱ ἀθιγγανίδες, ἀξιοῦσαι ὅτι μαντεύουσι τὸ μέλλον ἐκ τῶν γραμμῶν τῶν χειρῶν. Περὶ τοῦ χειρομάντεως τούτου διηγοῦνται πλεῖστα περίεργα ἀνέκδοτα, ἐν οἷς καὶ τὸ ἑξῆς:

Ἡμέραν τινὰ εἶχε παρουσιασθῆ αὐτῷ ἔν τινι μικρᾷ πόλει τῆς Γαλλίας δεκαπενταετὴς κόρη, θέλουσα νὰ ἴδῃ τὴν μοῖραν της. Ὁ Δεβαρόλ οὔτε τὸ ὄνομά της εἶχεν ἐρωτήσει ἐρωτήσας μόνον προσεκτικῶς τὴν χεῖρά της καὶ σαφῶς προεῖπεν εἰς τὴν κόρην ταύτην ὅτι θὰ ἐγίνετο ἔνδοξος. Μετὰ τριάκοντα ἔτη ἡ κόρη αὕτη εἶχε καταστῆ πράγματι διάσημος, ὅτε δὲ καὶ πάλιν ἡμέραν τινὰ ἔδειξε εἰς τὸν Δεβαρόλ τὴν χεῖρά της ἐξεπλάγη αὐτὸς σφόδρα.

—Ἔχω ἰδεῖ καὶ ἄλλοτε τὴν χεῖρα αὐτήν, εἶπε. Ποῦ καὶ πότε δὲν ἐνθυμοῦμαι πλέον, ἀλλ' εἶμαι βέβαιος ὅτι τὴν ἔχω ἰδεῖ.

—Ἀληθῶς, ἀπήντησεν ἡ κ. Χ..., τὴν εἴδετε ἐν Πικαρδίᾳ, ὅτε ἤμην παιδίον εἰς ἐτῶν.

—Καὶ τί σᾶς εἶπον τότε;

—Ὅ,τι ἐπραγματοποιήθη ἐν τῇ ζωῇ μου.

Ἡ γυνὴ αὕτη ἦτο ἡ γνωστὴ κυρία Ἀδάμ.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

67. *Στοιχειόγριφος.*

Ζῶον ἄπτερον καὶ τρίπουν, ἂν μ' ἀλλάξῃς ἕνα [γράμμα
πύραυνος εἶμ' ἐν τῷ ἅμα.

Α. Κ. Τ.

68. *Στοιχειόγριφος.*

Ποίου σοφοῦ ἀρχαίου ἓξ τῶν ἑπτὰ κλειτῶν
Ἀλλάξεις τὸ κεφάλι καὶ γίνεται πτηνόν;

(Ἐκ Βόλου) Α. Κ. Τ.

69. *Αἴνιγμα δημῶδες.*

Συκιὰ ψηλὴ θεόρατη
Τὸ βράδυ κάνει σῦκα.

70. *Παλαιαὶ εὐφυΐαι.*

Πότε, ὅταν ἔχῃ νερὸ πίνει κρασί, ὅταν δὲ δὲν ἔχῃ νερό, πίνει νερό;

ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ

Εἰς τὸν λύτην τῶν πλείστων προσφέρεται τὸ μυθιστόρημα τῆς Κυρίας Ἀγγελικῆς Ἰ. Φάχρῃ «Βίαιος Γάμος».

ΛΥΣΕΙΣ

ΤΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΑΡ. 105

64. Βόλος ὅλος.—65. Θάσος—ἄσος.—66.

Ὅσ' ἀκούσεις μὴ πιστεύεις,
κι' ὅσα βλέπεις τὰ μισά,
κι' ὅσα πλάνεις μὲ τὰ χέρια
ἔχε τα γι' ἀληθινά.

67. Τρεῖς φέρονται παράγωγαι τοῦ ὀνόματος «Κονουρία» περὶ ὧν εἰς τὸ προσεχές.

ΛΥΤΑΙ

Ὁ κ. Ἰω. Κ. Τζάθας (Ὕδρας) 4 βραβευθεὶς ἡ Δεσποινὶς Πυθωνίκη 2· Στύζ 2· ὁ κ. Γ. Κροντηρᾶς 1, Χ. Μαρῆς 1. Τῶν προηγουμένων παρελείφθησαν ὡς πέμψαντες λύσεις μετὰ τὴν ἐκτύπωσιν, ὁ κ. Ἀλ. Κ. Τσακμάκης (Βόλου) καὶ Α' Ἀπέρης (Μυκόνου).

ΤΥΠΟΙΣ ΘΡ. ΠΑΠΑΛΕΞΑΝΔΡΗ ΚΑΙ ΑΛ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ